27ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7298 — 27 ԱՊՐԻԼ 1910 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

10 Mai 1910 — 27 année — N. 7298

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

Գրուածքները չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ էջը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերադարձուած թուղթերուն (14 դեկտ.) յետոյ զանազան բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 դրս.— 3.— Իրր 860 ռակի բերքին ուղղուած բաժանորդ. պահանջին 100ին 25 ը, այսինքն 200 ռակի.— 4. Հարանցիի ծանուցմանց ու մահագրի վրայ 20 ակաս դրս — 5.— Փաղ. խորհուրդն, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրն 5 դրս.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Այնչափ զբաղուած ենք Թուրքիոյ ներքին խնդիրներովը և տեղական ու գաւառային լուրերովը որ ժամանակ չենք ունենար արտաքսմանի քաղաքական դէպքերովը հետաքրքրուելու։ Բայց աշխարհի առանցքը Թուրքիոյ շուրջը չէ որ կը դառնայ, այլ ընդհակառակն անիկա է որ միջազգային աշխարհաւարութեան ետեւէն լծուած կ'ընթանայ։ Իսկ այդ աշխարհաւարութիւնը երթալով աւելի որոշ և յստակ կերպով երկու հակառակ ուղղութեանց կը հետեւի։ Ասոնց մէկը կազմող Երրեակ Համաձայնութիւնը միւս ուղղութեան առաջնորդ Երրեակ Զինակցութեան վրայ սա առաւելութիւնը ունի որ հետաշնորհ աւելի–կը պայծառանայ, աւելի կը դառնաւորուի և աւելի յայտնի ու համաձայն կերպով ինքզինքը կը յայտնէ ու կը գործէ, մինչդեռ միւսը միշտ խլրտելու և քայքայուելու վտանգի մէջ եղող մարմնոյ մը պէս՝ անընդհատ նորոգութեան և զօրացման կարօտութիւն կը զգայ, որուն համար Պերլին, Վիեննա և Հռոմ յաճախ տեսակցութիւններ կը կազմեն իրենց նախարարներու փոխադարձ այցելութիւններովը, մինչ Լոնտոն, Բարիզ և Բեռլրսպուրկ այնքան ստիպողական պէտք չեն տեսներ Երրեակ Համաձայնութեանը կարկատան կամ նեցուկներ տարու համար այդպիսի նախարարական այցելութիւններ փոխանակել, բայց Պ. Իզվոլսքիի վերջին տեղափոխութիւնները։

Ասկից կը հետեւի թէ Անգլիա, Ֆրանսա և Ռուսիա աւելի վստահ են իրենց կազմած Երրեակ Համաձայնութեան տեւականութեանը վրայ, քան Գերմանիա, Աւստրիա և Իտալիա իրենց գոյացուցած Երրեակ Զինակցութեան վրայ, թէեւ զինակցութիւն բառը աւելի որոշ յանձնառութիւն և փոխադարձ կապակցութիւն կ'ենթադրէ քան համաձայնութիւն բառը, որ աւելի ընդարձակ իմաստ ունի, մինչ միւսը ճշդուած, որոշուած, խտացած պայմաններ կը պարունակէ։

Բայց երկուքէն որն որ աւելի պարտաւորիչ հանգամանք կ'ունենայ, թող ունենայ, երրորդութիւնը սա է թէ միջազգային աշխարհաւարութեան մէջ երկուքն ալ զլխաւոր ազդակներ են որ երկրի բաղդը կ'որոշեն, և ստեղծած են այնպիսի վիճակ մը որ առանց իրենց մէկուն կամ միւսին դիտութեանը, երբեմն ալ երկու կողմին միանգամայն հաճութեանը բան մը տեղի չունենար քաղաքական աշխարհին մէջ։

Այս պատճառով է որ մինչեւ իսկ ալպանական ապստամբութեանը մէջ «օտարին մատը կայ» ըսողներ եղան և դեռ կան, ինչպէս Պուլկարիոյ և Սերպիոյ թագաւորները մայրաքաղաքս այցելութիւնն անդամ արտաքին բարեացակամ թելադրութեան վերագրողներ եղան և ակաւին կան։

Ասելիքդ է պարզել թէ այս երկու պարագաներուն մէջ իրենց աղդեցութիւնը գործածելու ենթադրութիւնը քաղաքական երկու մեծ խմբակցութիւններէն որոնն կը վերաբերի և որը՞ հակառակ հակազդեցութիւնը բանեցնող կը կասկածուի, զի ընթերցողները ինքնին կը հասկնան անշուշտ թէ Երրեակ Համաձայնութիւնը չէ որ ալպանական ներկայ յուզման իբրեւ թելադիր կը համարուի։ Քանի որ անոր ուղղութիւնն ու տեւական խաղաղութիւնն է Թուրքիոյ մէջ մանաւորապէս և Պալքանի մէջ ընդհանրապէս։

Ըսել է թէ խուլ պայքար մը կը շարունակուի ինչպէս աշխարհի ամէն մասերուն մէջ, նոյնպէս և մեծաւոր մեր Արեւելքի շուրջը՝ երկու զիրար հակակշռող քաղաքական մեծ խմբակցութեանց կողմէ։ Ուստի մաղթենք որ ա՛յն կողմի ազդեցութիւնը յաղողի որ աւելի անկեղծաբար բարեացակամ է մեր երկրին անդորրութեան և խաղաղութեանը։ Մոռնալու չէ որ 1875–76ի Հերսեք–Պոսնայի ապստամբութիւնը ինչ վախճան ունեցաւ։ Աւստրիա միջոց մը գտաւ այն գաւառները գրաւելու առժամապէս և յետոյ բոլորովին իւրացուցի։ Ներկայ պարագային ալ միթէ այդպիսի փափագ մը չկրնա՞ր ունենալ, եթէ երբեք գիւրութիւն մը գտնէ զայն իրականացնելու։ Բարեբաղդաբար բընաստութիւնը չէ որ կը տիրէ այժմ Թուրքիոյ մէջ, այլ սահմանադրական դրութիւնը՝ որ ապահովաբար պիտի յաղողի շատ քիչ ատենի մէջ բոլորովին ի դերեւ հանել ալպանական ապըստամբութենէն ակնկալուած որ և է յոյս կամ երազ։

Բայց արտաքսմանի մէջ միայն գիւանագիտական մրցումները չեն որ տեղի կ'ունենան, այլ և իւրաքանչիւր երկրի մէջ տեղական կարեւոր դէպքեր ալ, ինչպէս, օրինակի համար, Անգլիոյ մէջ խորհրդարանական կամ սահմանադրական մեծ պայքար մը սկսած է Լորտերու Ժողովին շուրջը և անոր նկատմամբ, որ դեռ յայտնի չէ թէ վերջնական ինչ ելքի պիտի յանգի։ Եթէ Լորտերու վերջն միանգամ ընդ միշտ ջնջելու յանգի, բոլոր աշխարհի վրայ սա ազդեցութիւնը պիտի ընէ որ Ծերակոյտներու գոյութիւնը առհասարակ երկրորդական չըսելու համար աւելորդ, սահմանի մը կ'իջնայ։ և դուցէ օր մըն ալ բոլորովին անպէտ նկատուելով մէկդի նետուի, ինչպէս բոլոր նոր կազմուած ազդերը Ծերակոյտ չուներ, զորօրինակ, Բունասաան, Պուլկարիա, Սերպիա եւն։

Այդ արդիւնքն ի զատ ուրիշ նշանաւոր արդիւնք մըն ալ պիտի ունենայ վերջին ջնջումը, այն է, իւրանտայի ինքնավարութեան ծրագրին իրականացումը, որ մինիայն Լորտերու Ժողովին ընդդիմութեան, այլ սինքն անոր արգելիչ վերջին երեսէն յետաձգուած մնացեր էր աւելի քան քսան տարիներէ ի վեր, վասն զի իւրանտացի երեսփոխանները՝ առանց ուրոնց քուէներուն՝ ներկայ ազատական նախարարութիւնը կեանք չկրնար ունենալ՝ ուրիշ պայմանով չպիտի ուզէր շարունակել իր ազդեցութիւնը արդի դահլիճին բացած այդքան հսկայ պայքարի մը մէջ Լորտերու դարաւոր Ժողովին դէմ։ Ուրեմն անոր վերջին ջնջումը ազդի մը տարրերէ ի վեր անուցած յոյսերուն և տաճած բաղձանքներուն պսակումը պիտի ըլլայ։ Եւ իւրանտա ինքնավարութեամբ պիտի օժտուի։ Բիչ ատենէն ամէն բան կը պարզուի։ Իսկ Լոտարա Լիի մահը որ և է տարբերութիւն առաջ չի բերեր այս տեսակէտով։

Ոչնուազ կարեւոր խնդիր մըն ալ, դարձեալ սահմանադրական սկզբունքի վրայ, Բրուսիոյ մէջ կը յուզուի, ուր ընդհանուր քուէարկութիւնը կը պահանջուի։ Մինչ այժմ ժողովրդեան շատ կարեւոր մաս մը զուրկ է ընտրական իրաւունքէ այնպիսի տարօրինակ եղանակով մը, որ երբեք նեղելի չէ սահմանադրական վարչութեան մը։

Այս պայքարը սակայն տակաւին սկիզբն է երկանց, զի կառավարութիւնը առայժմ մտադիր չերեւիր զոհացում տալ ժողովրդեան բաղձանքին, բայց ամենայն հաւանակցութեամբ կամաց կամաց տեղի պիտի տայ, երբ օրինաւորութեան սահմանին մէջ ժողովուրդը շարունակէ իր պահանջումները արտայայտել բարեկարգ և պատկառելի ձեւով։

Այդարեւ Գերմանիոյ պէս զարգացեալ ազգի մը չի վայլեր երբեք այնպիսի սահմանադրութիւն մը որուն համեմատ նախարարները կայսեր միայն պատասխանատու են և ոչ թէ Խորհրդարանին, որ չկրնար զանոնք տանջուել մինչեւ իսկ եթէ միաձայնութեամբ անվստահութեան քուէ տայ իրենց դէմ։ Ընդհանուր քուէարկութիւնը ընդունուելուն պէս վերջ կը տրուի, կ'ըսեն Գերմանիոյ մէջ, բոլոր այս կարգի անտեղութիւնց։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲՈՑԵՐ»

Հեղինակ՝ ԵԴՈՒԱՐԴ ԳՕԼԱՆՃԵԱՆ

Տարուան մը գրականութիւնը ունիմ աչքիս առջեւ, հետաքրքրութիւն մը՝ որ արտայայտութիւն է քաղաքական իրադարձութիւններուն և պատմական հոդեբանութեան։ Փոխանցումի չրջանները մէջ, երբ լեզակարգ ու տեսակ փոփոխութիւններ կը լարեն միտքը և սիրտը նոր ու անաւոր պատանականութիւններու արհաւիրքովը կը գալարեն, գրականութիւնն ալ անկեղծապէս արտայայտիչը անոնց՝ կ'առնէ փոփոխական, տարտամ ու հեւքոտ երեւոյթ մը։ Ասոր համար չէ՞ որ ունեցանք պրոյիբներու անագին դէպ մը իբր գրական գործունէութեան արդիւնք, ասոր համար չէ՞ որ ամէնէն աւելի մշակուած կը գտնենք քերթողական ճիւղը անցնող մէկուկէս տարուան մէջ։ Ծանկարծական գլխովութիւններու, անգիտակից եռուզեռներու ու հիասթափութիւններու հետեւութիւնը, խանդաղատ ցոյցերու, հրաբորբոք գործունէութիւններու ու յուսավրէպ տոմներու արդիւնքը ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ, եթէ ոչ անձկոտ յաճախանք մը զգայնոտութեան, որ չարունակաբար կը պահէ միտքը նոր երեւոյթներու, պատանականութիւններու խռովքով։ Ու բանաստեղծութիւնը ալ ըլլալով տարամերժօրէն մարդկային հոգիին անխարդախ արտայայտութիւնը մասնաւորապէս այս տեսակ պարագաներու ու, մենք կը գտնենք ինքզինքիս աւելի բանաստեղծական և վիպական հեւ ի հեւ արտադրութիւններու դիմաց։

Բայց, հակառակ որ այս տեսակ շրջանները, հոգեցունց իրականութիւններու ատեն թափփուք, կցկտուր և տարտամ հանգամանք մը կ'առնէ քերթողութիւնը, դո՛ւրս, կը պռչտար փողոցներուն մէջ։

Բայց ինչ որ պատահեցաւ Թադէոս աղայի, երբոր, դիպուածով, լսեց թէ ամիրային աղջիկն ալ իր զաւակը առ «օեւրդիւկին» դպրոցը ղրկեր էր, և ոչ միայն ղրկեր էր, այլ և զայն իր առնը հրաւիրելով կերցուցեր խմցուցեր էր անոր, այո, ինչ որ պատահեցաւ Թադէոս աղայի այս աներեւակայելի բաները լսելուն՝ գրեթէ անկարելի է գրչով նկարագրել։

Այդ դիշերը վրան մարելիք եկաւ տունը։ պառաւ քայրը բժիշկին վազեց։ բժիշկը քնելէ եաքը զայն, յայտնեց թէ ասատիկ յուզման մը հետեւանք էր։ Երկու օր դուրս չելաւ, չարունակ դառնալով իր սենեակին շուրջը։ Երրորդ օրը չիտակ ժամ գնաց, նստաւ գրասեղանին առջեւ և նամակ մը գրեց տիկին Մարկոսեանի, յոյժ կենսական գործի մը համար տեսակցութիւն մը խնդրելով։ Հանըմը, իր զուարթ տրամադրութեանը մէջ, փոքր վարանքէ մը ետք, լուր ղրկեց գանձապահին որ կ'ընդունի զինքը։

Տեսակցութիւնը չատ պաշտօնական հանգամանքով մը սկսաւ։ Թադէոս աղա փափկանկատութիւնը ունեցաւ։ Ելքը ակնարկութիւն չընելու իր այդ տունէն վռնտուած ըլլալու կսկծալի պարագային։ Հանդարտ, հանդիսաւոր չեչտերով, ամիրայական ասն հետ իր վաղեմի բարեկամութեան վրայ պատմական տեսութիւն մը բրաւ, սա եզրակացութեան յանգելով որ աշխարհի վրայ Մարկոս ամիրային երեւելի գերդաստանը իրմէ աւելի անկեղծ, անձնուէր, հաւատարիմ բարեկամ չունէր։

Այս յառաջաբանէն յետոյ, որուն տիկնը ունկնդրեց վհատեցնող պայարիւնութեամբ մը, Թադէոս աղա պնդեց թէ, բարոյական հովանաւորութիւն մը կը պարտէր միշտ իր մեծ բարերարին աղջկանը և թոռանը, անոնց վարմունքը ինչ ալ ըլլար իրեն հանդէպ։ Վերջապէս իր ճառը բերաւ կապեց Կոստանեանին և անոր հիմնած դպրոցին։ Առանց քաշուելու, բացէ ի բաց յայտնեց այդ մարդուն և իր գործին խարեպայութիւնը, և ի վերջոյ ցաւ յայտնեց որ ա՛յնքան ալ այդ խաբէութեան զոհ գացած էր՝ զաւակը այդ դպրոցը ղրկելով։ Հոս՝ ակնկիր ընդհատեց գանձապահը։

— Բայց, Թադէոս աղա, դուք դպրոցական գործերէ չէք հասկնար։ Պ. Կոստանեանը տարիներով Եւրոպա ուսում առեր է։

— Սո՛ւտ է, հանըմ։

— Վկայականներ ունի։

— Կե՛ղծ են, հանըմ։

(Շարունակելի)

ՔԼԻՇԷ «ՍԲԱՆՊՈՒԼ»Ի

ԷՏՈՒԱՐԴ Է.

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ԹԱԳԱՒՈՐ ԱՆԳԼԻՈՅ

կուտար հնազնեակ աւելի կատարելագործուելու։ Խորհուրդի բանաստեղծութիւնը պիտի ըսէինք իր մակածին, այլապէս թաքաւորաշուութիւնը՝ ոչ իր բովանդակ և իսկական իմաստով։

Ու այսօր, իր առաջին երկով կը ներկայանայ ընթերցող հասարակութեան իբր կազմուած բանաստեղծ մը և կ'արժէր որ վեր առնէինք կարգ մը կէտեր —առանց մանելու մանրամասնութեանց մէջ— որոնք ամէնէն աւելի ուշագրաւ են և կը կազմեն ինքնայատութիւնը անոր։

Անձնապէս բանաստեղծութիւնը ըմբռնելով իբր հայելի մը մարդուն հոգեբանութեան և ընկերական կարգերու բարելաւման իբր հզօր ազդակ մը, առանց սակայն ուրանալու «արուեստը՝ արուեստին համար»ի նպատակը, հարկաւորապէս պիտի նկատէի առաւելութիւն մը Գօլանճեանի դպլու եղանակը։ Թէեւ իբրեւ գրականութեան հսկաներէն աւելի ամէնէն սիրուած այդ բանաստեղծը՝ խորհրդապաշտութիւնը ներկայացուց այնչափ դիւթիչ հանգամանքով որ «կայսերական բանաստեղծ» կոչուելու բանին արժանացաւ։ Ու մեր մէջ ա՛ս է որ կը պակսի։ դեռ չեն կազմուած դպրոցներ, ու ասոնց ալ պատճառը անուրանալի է թէ մեր կեանքին անլուր տառապանքն ու զըրկանքն է։ Գօլանճեան ջանացած է սակայն մշակելու զայն իր «Արեւելքի Բոցեր»ուն մէջ։

Գրքին անունն իսկ կը յայտնէ թէ բանաստեղծը իր ներշնչումը փնտռած է իրմէ դուրս երկրի մը հոգեբանութեանը մէջ։ Նիւթերը —երեսունչորս հատ— ամէնքն ալ նոր են մեզի համար, եթէ մառանքը անզուգական Եղիան։ «Դպրիսանը», «Մխոտաի Գլուխը», «Ազիզի Մարգրիտները», «Վերջին Վկան», «Երլոբզի Դիշերները»ը և «Վերջին Եենիչէրին» պատկերներ են, որոնք կը ներկայացնեն արեւելքի կեանքին մութ դատաւորութիւնները, ախտաժէտ իրադարձութիւնները և ծոյլ, փտած, նեխած յատկանիշները։ «Առ Յամպոլ» քերթուածը կարծես պատմութիւնն է ամբողջ աշխարհի մայրաքաղաքին՝ կ.

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱՅԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳԾԵՐ)

Դրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՑԼԱՍԵՐԱՑՆԵՐԸ

Դ.

ՍԻՍՏԷՄԻՆ ՀՐԱՇՔՆԵՐԸ

— Ծո՛ չէ՞ք խպնիր, չէ՞ք ամչնար, ծո՛ ձեզի ո՞վ բան քի առ մարդուն կերակուր տաք. ծո պէտէհաւա՞ կաեր էք ուտելիքը. տէ՛ֆ եղիր սրկէց։

Եւ ժամկոչ աղջիկը, սարսափահար, դուրս կ'ելլար։

— Ազգին հացը կերեր է պէ՛, կը խանչէր գանձապահը, որ, աւելորդ է ըսել, տարիներէ ի վեր ազգին մնտուկը կը քամէր անկուշտ ագռուկի մը պէս։

Ինք որ հաղիւ տարին մէկ երկու անգամ դպրոցին ներս ոտք կը դնէր, հիմա ամէն առտու շունչը հոն կ'առնէր, տեսնելու համար թէ գործերը ի՛նչ վիճակի մէջ էին հոն։ Ու ամէն առտու, զսպուած կատաղութեամբ, մտիկ կ'ընէր վարժապետին համարատուութիւնը.

— Այսօր հինգ տղայ պակաս է, չորրորդ կարգը պարպուեցաւ... հինգերորդէն մարդ չմնաց...

Թադէոս աղա, մորուքը ձեռքը, պարապ դրասեղաններուն մէջտեղերէն կ'անցնէր, վարժապետին ընկերակցութեամբը, որուն միեւնոյն հարցումը հազար անգամ կ'ուղղէր.

— Ասոնք լեցո՞ւն էին, պատուելի։

— Լեցուն էին, Թադէոս աղա։

— Լյ սրտո՞նք, աւելի հեռուինները ցուցուցնելով։

— Ասոնք ալ լեցուն էին, Թադէոս աղա։

Իր լուսահատ բարկութեանը մէջ, անգործադրելի հրահանգներ կուտար վարժապետին։

— Պատուելի՛, վաղը առտու սա չափէքնին բացած դպրոցը կ'երթաս իշտար աղայ կայ ականջնուն կը բռնես հոս կը բերես. ինչ խաղ կուտեն պէ՛...

— Սա օրէնքի դէմ բան է, Թադէոս աղա, կ'առարկէր վարժապետը ողբալի չէլտով մը։

Ուրիշ առտու մը, մոռնալով որ դպրոցը հեռզնեակ պարպուելու վրայ էր ծանօթ պատճառով, ուժգնութեամբ մը ներս մտնելով սրահէն վարժապետին երեսն ի վեր պոռաց.

— Պատուելի՛, տղաքը ո՞ւր են սա ատեն։

Մարդը ապշութեամբ գանձապահին նայեցաւ, կարծելով որ խենդեցած է։

— Կոստանեան վարժարանն են, Թադէոս աղա, չէ՞ք գիտեր, պատասխանեց տխուր հեգնութեամբ մը։

— Սա սիւրդիւկինն։

— Այո։

— Հոգաբարձութիւնը ո՞ւր է պէ՛, կը պոռար սրահին մէջտեղը կեցած, ազգը կը տանին կոր՝ մէկուն ալ բապուռը չէ։ Հի՛մա պիտի խենդնամ։

Սուրճ մը կ'ապսպրէր անտեսին, հեւալով գլալով կը խմէր, նստած տեղէն աչքէ անցունելով սրահը, պատերուն վերայ կախուած երբայական պատկերները զննելով՝ զանոնք նոր տեսածի պէս, մինչ վարժապետը ձեռքը ծնօտին կը կենար դատապարտեալի մը նման, և դրասեղաններու յատակին վրայ, հոս հոն, կը ցուցուին աչակերտի ժգոյն գլուխներ։

Օրին մէկն ալ, դպրոցը աչակերտով նորէն լեցնելու իր բոլոր գերբնական ճիգերուն ամլութենէն գրեթէ խելագարած, սրահէն ներս խուժեց և բազուկները լուսնոտօրէն շարժակելով պոռաց աղոցը.

— Դուք ալ գացէք ծո՛, չուզեր, մի՛ գաք, դուք ալ սա սիւրդիւկին դպրոցը գացէք. ազգը թող դպրոց չունենայ քի խելքը գլուխը դայ. դուրս ելէք կրեմ կոր, ծո՛։

Վարժապետը, ոտքը ձեռքը դող եկած, Թադէոս աղային վրայ վազեց.

— Ամա՛ն, աղա, մըներ մ'ըլլար, հացէս կ'ընես ինձի... Աս աղոցն ալ մեղք է, փողոցը պիտի մնան...

— Զգէ՛, ձգէ՛, կը խանչէր կատաղի գանձապահը՝ տղոցը վրայ յարձակելու շարժումներ ընելով. և «դո՛ւրս ելէք, դո՛ւրս» պոռալէն ինք էր որ դուրս ելաւ, մեկնեցաւ դպրոցէն։

— Ձե՛մ ուզեր պէ՛, դուրս ելէք, դո՛ւրս, կը պռչտար փողոցներուն մէջ։

Բայց ինչ որ պատահեցաւ Թադէոս աղայի, երբոր, դիպուածով, լսեց թէ ամիրային աղջիկն ալ իր զաւակը առ «օեւրդիւկին» դպրոցը ղրկեր էր, և ոչ միայն ղրկեր էր, այլ և զայն իր առնը հրաւիրելով կերցուցեր խմցուցեր էր անոր, այո, ինչ որ պատահեցաւ Թադէոս աղայի այս աներեւակայելի բաները լսելուն՝ գրեթէ անկարելի է գրչով նկարագրել։

Այդ դիշերը վրան մարելիք եկաւ տունը. պառաւ քայրը բժիշկին վազեց. բժիշկը քնելէ եաքը զայն, յայտնեց թէ ասատիկ յուզման մը հետեւանք էր։ Երկու օր դուրս չելաւ, չարունակ դառնալով իր սենեակին շուրջը։ Երրորդ օրը չիտակ ժամ գնաց, նստաւ գրասեղանին առջեւ և նամակ մը գրեց տիկին Մարկոսեանի, յոյժ կենսական գործի մը համար տեսակցութիւն մը խնդրելով։ Հանըմը, իր զուարթ տրամադրութեանը մէջ, փոքր վարանքէ մը ետք, լուր ղրկեց գանձապահին որ կ'ընդունի զինքը։

Տեսակցութիւնը չատ պաշտօնական հանգամանքով մը սկսաւ։ Թադէոս աղա փափկանկատութիւնը ունեցաւ։ Ելքը ակնարկութիւն չընելու իր այդ տունէն վռնտուած ըլլալու կսկծալի պարագային։ Հանդարտ, հանդիսաւոր չեչտերով, ամիրայական ասն հետ իր վաղեմի բարեկամութեան վրայ պատմական տեսութիւն մը բրաւ, սա եզրակացութեան յանգելով որ աշխարհի վրայ Մարկոս ամիրային երեւելի գերդաստանը իրմէ աւելի անկեղծ, անձնուէր, հաւատարիմ բարեկամ չունէր։

Այս յառաջաբանէն յետոյ, որուն տիկնը ունկնդրեց վհատեցնող պայարիւնութեամբ մը, Թադէոս աղա պնդեց թէ, բարոյական հովանաւորութիւն մը կը պարտէր միշտ իր մեծ բարերարին աղջկանը և թոռանը, անոնց վարմունքը ինչ ալ ըլլար իրեն հանդէպ։ Վերջապէս իր ճառը բերաւ կապեց Կոստանեանին և անոր հիմնած դպրոցին։ Առանց քաշուելու, բացէ ի բաց յայտնեց այդ մարդուն և իր գործին խարեպայութիւնը, և ի վերջոյ ցաւ յայտնեց որ ա՛յնքան ալ այդ խաբէութեան զոհ գացած էր՝ զաւակը այդ դպրոցը ղրկելով։ Հոս՝ ակնկիր ընդհատեց գանձապահը։

— Բայց, Թադէոս աղա, դուք դպրոցական գործերէ չէք հասկնար։ Պ. Կոստանեանը տարիներով Եւրոպա ուսում առեր է։

— Սո՛ւտ է, հանըմ։

— Վկայականներ ունի։

— Կե՛ղծ են, հանըմ։

(Շարունակելի)

Պոլսի ինկածութիւններուն, անոր սամ-մրակցուցիչ հակապատկերներուն, մթամած թմբերին ու անլուր հակադրութիւններուն։

«Ո՛ Սամպոլ, վոխա միչա աւարներով անծայր,
«Տգրուկ, ուր ապգերու արիւնը կը միանա՛ յ,
«Եթէ դուն չ'ըսեղծես քու արիւնդ, դուն քեզմով
«Ցու սիրաբդ, քու մատծուվդ և հագիվդ ապահով
«Իսկոյն պիտի մեռնի՛ս, պիտի մեռնի՛ս անխնայ
«Թափվելով ոդիքներդ մեր դարուն սեմին վրայ...։»

«Վերջին Եէնիչէրին» թէեւ մութ ու պատկերներու չափազանցութիւնով բեռնաւոր, սակայն ամենագեղեցիկ քերթուածն է «Միդհատի Դուլթրը»էն և «Անէմոն»էն վերջ։ Գալանճեան իր այդ գլուցներգութեամբ յաջողած է ներկայացնելու արեւելքի ցայտուն մէկ թիրին՝ Եէնիչէրիի մը հոգեբանութիւնը։

Սակայն, Գալանճեանի այս գործը կը ներկայացնէ նաեւ մէկէ աւելի թերութիւններ ալ։ Արուեստին մասին իր ունեցած ծայրայեղ ըմբռնումը անզգալաբար մղած է զինք ընդգրկելու գրելիկերպ մը, որ մթութիւն, միօրինակութիւն և խրթնութիւն կը պարունակէ։ Իրաւ, չենք կրնար բռնանալ խառնուածքի, սակայն կը կարծեմ թէ Գալանճեան եթէ ուզէ կրնայ հրաժարիլ կարգ մը ձգտումներու պակասութիւններէն։

Ինչ որ ալ ըլլայ, «Արեւելքի Բոցերը» մէկէ աւելի տեսակէտներով կը ներկայացնայ արժանիքներով, ինքնատպութեամբ, նիւթերու այլազանութեամբ, արտայայտումի ուժգնութեամբ և պատկերներու գեղեցկութեամբ։ Մանաւանդ դիւցազներգութեան այս օրերուն՝ երբ ամէն կողմէ ցաւի, տառապանքի և հարենասիրական գեղգեղանքներու անվերջանալի նկարագրութիւններու կը հանդիպինք, Գալանճեանի գործը իր տարբեր երգ մը կը հրապուրէ մարականները։ Ու կը սպասենք որ իր միւս երկերը մեզի ներկայացուին քիչ մը աւելի յստակ, սահուն և զգայացունց, ու մենք պիտի կարդայինք զինքը աւելի գուրգուրանքով ու խանդաղատանքով։

ԲԱԳԴԱՍ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՐ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՀՄՈՒԴ ՇԵՎՔԻՔ ՓԱՇԱՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վերին Ալպանիայէն հասած լուրերը կը ծանուցանեն թէ ընդարումները կը շարունակուին զինուորներու և ըմբոստներուն միջեւ։ Ա. ս վերջինները կարգ մը կէտերու մէջ պարտութեան մատնուած են։ Անձնատուր եղած ըմբոստները իրենց գիւղերը դառնալով կը յայտարարեն թէ խաբուած են թելադրիչներու կողմէ։ Կիլանի կողմերը, ուր ամէնէն աւելի դրգռութիւն կը տիրէր, հանդարտած է։ Բայց ըմբոստները զինաթափ չեն եղած տակաւին ու Զըրնալովայի կիրճին մէջ կը շարունակեն զինուորներուն դիմադրել։ Դաղտուղի կուսակալէն հասած հեռագիր մը, ապրիլ 25 թիւով, կ'իմացնէ թէ նոր դէպք չկայ Կիլանի մէջ և շրջակայները, Դարատաղի բարձունքները գրաւուած են։ Սապահի մանաւոր թղթակիցը կ'ըսէ թէ Զըրնալովայի կիրճին կողմէն թնդանօթաձգութեան ձայներ կը լսուին։

*** Սքիւպէն ապրիլ 25 թիւով քաշուած հեռագիր մը նկարելով, չորս վայրեր Բրիզրէնտ մտած են, առանց ոեւէ դիմադրութիւն գտնելու իրենց դէմ։ Ալպանիացի ցեղապետներու միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնները և մինչեւ հիմա իրենց կրած կորուստները կը դիւրացնեն զինուորական գործողութիւնները։ Հօրպոլիք գիւղն ալ քանդուած է։ Ալպանիացիները դէպի Տրէնիցա խոյս տուած են։

*** Սէլանիկէն երէկուան թիւով կը հեռագրեն թէ Մօրավայի դաշտագեղեցիկ մէջ ընդհարումը կը շարունակուի։ Զինուորները ոմբակոծած են Իպրիթի գիւղը, ուր հակամարտող ըմբոստները։ Հրամանատարը ազդարարած է ըմբոստներուն՝ եթէ դարձնելու աւարները, սպառնալով որ հակառակ պարագային պիտի ոմբակոծէ միւս գիւղերը։ Բրիզրէնտի մէջ ըմբոստները գրաւած են Պազարիգեզ և Պուսաքօլան։ Զինուորներ զրկուած են երեք կողմէ, այդ գիւղերը եւ առնելու համար։ Միւս կէտերուն վրայ Ալպանիացիները անձնատուր կ'ըլլան։ Կացութիւնը լաւագոյն է։

*** Գուլկար հեռագրական գործակալութիւնը Սէլանիկէն ապրիլ 24 թիւով ստացած է հետեւեալ տեղեկութիւնները. «Զըրնալովայի դաշտագեղեցիկ մէջ գրաւեցուած զինուորները, երէկ, հանձնուն գիւղը, կիրճին մօտ հասած են։ Բանակցութիւններ կը կատարուին Ալպանիացիներուն հետ։ Դրուազայի կուսակալ Մազհար պէյ Զըրնալովա հասած է։ Բայտարն չէ քանակցութեանց արդիւնքը։ Վերին Մօրավայի մէջ հրացանաձգութիւն չի լսուիր այլեւս։ կը կարծուի թէ համաձայնութիւն մը գոյացած է։ Ալպանիացիներուն մէկ մասը դէպի Բրիզրէնտ ճամբայ ելած է։ այդ քաղաքին վրայ բլալիք յարձակման մը կը սպասուի։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ գաղտնի կը պատուի Տիրաբէյի գրաւումը Ալպանիացիներուն կողմէ։ Թարդուտ փաշայի և Բրիզրէնտի հրամանատարին միջեւ առաջ եկած անհամաձայնութեան պատճառաւ, վերջինը Պոլիս կանչուած է։»

*** Սէլանիկէն ապրիլ 25 թիւով կը հեռագրեն թէ զինուորները կը շարունակեն գրաւել զանազան դիրքեր, առանց մեծ դիմադրութեան մը հանդիպելու։ Վերնակէօվայի առին մղուած կռիւը 24 ժամ տեւած է, օսմ. զինուորներու փայլուն յաջողութեամբ վերջանալով։ Այս վերջինները գրաւած են Բօկարան գիւղը և կը շարունակեն իրենց յառաջխաղաց շարժումը։ Գնի մը գիւղեր ոմբակոծուած են։ Բրիզրէնտի ճամբան բոլորովին ազատ է։ Բանակը մեծ քաջութիւն ցոյց կուտայ։

*** Պատերազմական նախարարութեան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ըմբոստներուն կողմէ խլուած ելեկտրական գիծերը նորոգուած են։ Զինուորական մասնակի գործողութիւններ կատարուած են ըմբոստներուն դէմ։ Մօրավայի դաշտին մէջ ըմբոստները բոլորովին պաշարուած են, Կիլանի գրաւման հետեւանքով։ Մալիսորները ակամէ չեն կարեր պատանիացի ապստամբներուն գրգռիչ հրաւէրներուն։ Այդ հեռագիրը բացարձակապէս կը հերքէ ապստամբութեան ծաւալումը Հիւսիսային Ալպանիոյ մէջ։

*** Պատերազմական նախարար Մահմուտ Շեվքեթ փաշա Սելոնիկ հասած է։ Հաւանաբար Սքիւպ պիտի մեկնի։ Սակայն կայսրութեան մէջ հրամանգ չէին սուտցած մանաւոր կուռխումբ մը պատրաստելու համար։ Շեվքեթ փաշա օսմ. դրօշակալութեան Սելանիկի Ներկայացուցչին յայտարարած է թէ Ալպանիա մեկնումէն չի կրնար հետեւցուիլ թէ կացութիւնը ծանրացած է, քանի որ իր քննիչ երեք զօրաբանակներու, այդ ուղեւորութիւնը կը կատարէ։ Նախարարը, իր ապացոյց բառերը կացութեան, ըսած է թէ երկու օր Սելանիկ պիտի մնայ, և երկու օր ալ՝ Սքիւպ, ուրկէ Թէբիզօվիչ պիտի անցնի, եթէ հարկ ըլլայ։ Շեվքեթ փաշա աւելացուցած է որ Ալպանիացիները եթէ յարատեւեն իրենց ընթացքին մէջ, պէտք եղած թիւով զինուորներ պիտի զրկուին անոնց դէմ, օրէնքին ուժը յարգել տալու համար։ Գալոյ կացութեան, Շեվքեթ փաշա յայտարարած է թէ դոնացուցիչ է ան և եղած ընդհարումներն ալ աննշան են։ Նախարարը յայտնած է որ մօտ ատենէն վերջ պիտի գտնէ եղբայրասպան կռիւը և նոյն իսկ ալպանիացի ըմբոստներ պիտի միանան օսմ. բանակին, օտար թշնամիին դէմ կռուելու համար, ինչպէս եղած է Թուրքէնէլլէն պատերազմին մէջ։ Լ. Հերրիս այս յայտարարութեանց առթիւ դիտել կուտայ թէ կառավարութիւնը կրնար պաշտօնապէս ալ այդ բացատրութիւնները։ Անգլոֆրանսական թերթը բնական կը գտնէ որ իրողութիւնները գէշ մեկնուին, երբ գաղտնի պահուին անոնք։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ ռամանադրական բժիմի մէջ ամէն ինչ պէտք է հրապարակել՝ քօնթրոլի ենթարկուելու համար։ Երբ Բ. Դրան մէջ կը յայտարարուի թէ լուր չէ հասած Ալպանիայէն, ժողովուրդը այնպէս կը մեկնէ թէ բանակը պարտութեան կը մատնուի։ Ուստի Լ. Հերրիս կը պահանջէ որ կառավարութիւնը ամէն օր տեղեկութիւն հաղորդէ Ալպանիոյ կացութեան մասին, նոյն իսկ անպաստ լուրերը հրապարակելով։

*** Սքիւպէն ապրիլ 25 թուակիր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բրիզրէնտ զրկուած զորքերը գրաւած են Սթիրիայի ու Զըրնալովայի կիրճերը, ինչպէս նաեւ Պուսաքօլա ու Նէպերցէ գիւղերը։

*** Հրամանատար Թարդուտ փաշայի ռազմական ծրագիրը, Ալպանիացիներուն միջեւ հաղորդակցութիւնները խզելու համար, կ'իրականանայ հետզհետէ։

*** Գ. զօրաբանակի հրամանատար Հատի փաշա հրաժարական տուած էր անձնական պատճառներով։ Վերջին լուրի մը նայելով, Հատի փաշա եւ առած է իր հրաժարականը։

*** Ասկէ առաջ ծանուցինք թէ պաշարման վիճակ հաստատուած է հիւսիսային Ալպանիոյ մէջ։ Տանրէնինգ օր պայմանաժամ տրուած է Մաչէր, Մարթինի և Մանիրիէր հրացան ունեցողներուն՝ իշխանութեանց յանձնելու համար իրենց զէնքերը։ Այն տեղերը, ուր թշնամական արարքներ կատարուին զինուորներուն դէմ, պիտի ոմբակոծուին և ողջ մնացողները պիտի աքսորուին։

*** Արտաքին գործոց նախարարութիւնը արտաքսմանի օսմ. ներկայացուցիչներուն հաղորդեց Մահմուտ Շեվքեթ փաշայի մեկնումը, ծանուցանելով որ պատերազմական նախարարին մեկնումը պէտք չէ վերագրել կացութեան ծանրանալուն։

*** Պեռատի Խորհուրդը քննելով Ալպանիոյ մէջ գործադրուող ներքին մաքի օրէնքը, կարգ մը բարեփոխութեանց ենթարկեց։ Այդ մասին պատրաստուած տեղեկագիրը Նախարարաց Խորհուրդին յղուեցաւ, վաւերացուելու համար։

*** Ընդհ. սպայակոյտը մասդիր է սեղեկագիրներ հրատարակութեան առ Ալպանիոյ մէջ կատարուած զինուորական գործողութեանց մասին, դիտումնաւորելու համար։ Օրագրողներուն չպիտի թոյլատրուի զինուորական գործողութեանց հետեւելու մասին, բայց տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուին անոնց։

*** Մ. և Ճ. կուսակցութիւնը, կիրակի օր, նիստ գումարելով, երկարօրէն խորհրդակցեցաւ։ այսպիսական ինդրին վրայ։ Լ. Հերրիս տարօրինակ կը գտնէ որ այդ արտակարգ նիստին մէջ տեղի ունեցած խորհրդակցութիւնները գաղտնի կը պահուին։ Նոյն թերթը կ'աւելցնէ թէ տակէ պէ՞ք է հետեւցնել որ կացութիւնը գոհացուցիչ չէ։

*** Կրթական նախարար Իմբռլլաֆէնտիլ ատենէն քննական պատրաստ մը պիտի ընէ Ալպանիոյ մէջ, վերանաւոր բլալու համար թէ՝ ո՛ր տեղերը պէտք ունին դրպրոցներու։

ԱԲԻՍՆԻԱՅԻ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ

Զ. զօրաբանակին հրամանատար և Պաղտատի կուսակալ Նազրմ փաշա, որ իր պաշտօնատեղին հասած է, պատերազմ, նախարարութեան կը հեռագրէ թէ իմացուելով որ արաբ աւազակներ պիտի յարձակին Շանթրէ (Միւնիչիգիզ) գիւղին վրայ, զինուորներ զրկած է «Ենց դէմ։ Տեղի ունեցած ընդհարման մէջ, այդ ցեղը 30 հոգի կորսնցուցած է։ Յաջորդ օրը, ընդհարում մը ալ կատարուած է ուրիշ մէկ քանի ցեղերու հետ, այդ ընդհարումներուն առնն 15 աւազակներ սպանուած ու վիրաւորուած են։ Կիրակի օր, բաւարար թիւով զինուորներ, հաւատարիմ մնացած ցեղերու օգնութեամբ, Պէտէի ցեղերուն դէմ զրկուած են։ Տասերկու ժամ տեւած է կռիւը։ Հրոսակները պարտուելով, փախուստ տուած են. 200 հոգի կորուստ ունեցած են անոնք։ Զինուորներուն կորուստը աննշան է։ Ապրիլ 18ին, Իպրտիէ ըմբոստ ցեղն ալ պարտուած է։ Ցեղապետին այտարարը քանդուած է։ Աւազակները 100 հոգի կորսնցուցած են։ Զկրնալով ալ եւս դիմադրել, ապստամբները չորս հոգիէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը զրկած են Մինիթէ-ֆիգի հրամանատարին՝ զղջում յայտնելու համար։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Կրետէի պաշտպան ուժերութեանց հիւպատոսներուն կողմէ եղած ազդարարութեան համաձայն, Հանեայի ամրոցին վրայ պարզուած հելլէնական դրօշը վար առնուած է։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սուլթանը երկու շաբաթէն Նիկոմիդիա պիտի այցելէ, ուր երեք օր պիտի մնայ։ Կայսրը խոստացած է 5000 ոսկի նուիրել տեղւոյն ասուիի գործարանին, որ կայսեր հօրը՝ հանգուցեալ Սուլթան Մէճիտի կողմէ շինուած է։ Սուլթանին հետ պիտի գտնուին ծովային նախարարը, Ա. Զօրաբանակին հրամանատարը և պալատական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։

ԶԻՆԵՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

1325 տարուան զինուորագրութիւնին վերջակարգութիւնը, այսօր, ժամը 6ին տեղի ունենայ Թոփգապու պալատին մէջ, իսկ Սիլիւտարի կողմը, չորեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը, նոյն ժամուն։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ

Որոշուած է հացին գինը իջեցնել, ալիւրին գինի 14 փարայի անկում կրելէն յետոյ։

ՀԱԼԱՇՅԱՆ ԼԷՖ.

Զրոյց կը շրջի թէ հանր. շինութեանց և առեւտրական նախարար Հալաշեան էֆ. հրաժարած և իր պաշտօնակիցներու խնդրանքին վրայ, եւ առած է իր հրաժարականը։ Լա Թիւրքի կ'ըսէ թէ բոլորովին անհիմն է այդ լուրը, և թէ Հալաշեան էֆ. բնաւ մտադրութիւն չունի հրաժարական տալու։

ՆԱԼԵՆԲԵՐԳՑՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց Խորհուրդը իր կիրակի օրուան նիստին մէջ հետեւեալ խնդիրներով զբաղեցաւ։ Օսմ. առեւտրական, երկրագործական ու ճարտարագործական ընկերութեան մը կ. Պոլսոյ մէջ կազմութիւնը արտօնեց։ Եէմէնի, Հիճազի, Իզզանի ու Զ. զօրաբանակի ամբողջ շրջանակին մէջ քաղաքային պաշտօնատարներ կարգելու մասին պատրաստուած կանոնագիրը վաւերացուց։ Մայիս ամսուան առաջին եւթանցեայը Երեսփ. Ժողովին յղուեցաւ։ Կէտիկ փաշայի մէջ բողոքականներու համար մատուռ մը շինելու արտօնութիւն տրուեցաւ։ Մուսուլի ոստիկան-զինուորներու թիւը աւելցնել որոշուեցաւ։ Անտիոքի և Իսքէնտէրունի կարօտեալներուն 5000 ոսկի յատկացուեցաւ։ Կիւրինի կարօտ հողագործներուն 100,000 դրուշ փոխատուութիւն ընելու որոշում տրուեցաւ։

ՕՍՄ. ԶՐՕՍԱՇՐՋԻՆՆԵՐԸ

Իտալիա այցելող օսմ. զրօսաշրջիկները վերջնա հանձնեցուն՝ դիմաւորուած են տեղական իշխանութեանց և Առեւտրական Սենեակի անդամներուն կողմէ։ Խուռն բազմութիւն մը ծափահարած է օսմ. զրօսաշրջիկները։ Աւեւտրական Սենեակին կողմէ տրուած հացկերոյթին մէջ քաղաքապետը և Նէպիոլ պէյ բաժակաճառեր արտասանած են։ Ջերմաջիսկան մեծ հաստատութիւնը այցելած են։ Օսմ. զրօսաշրջիկները ջերմագին ընդունելութիւն գտած են Պրէշիայի մէջ։

ԳԱՏՈՒԱՆՇԵԱՆ

Պելճիքայի թագաւորը Ա. կարգի Լէգիոնի պատուանշանը նուիրեց Սուլթանին։

ՈՒՆԿՆԴԳՐՈՒԹԻՒՆ

Շէյխ-իւլ-իսլամը և բոլոր նախարարները, կայս. պալատ երթալով, իրենց ինդակցութիւնները յայտնեցին Սուլթանին ապաքինման առթիւ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Թաղապետական Զ. շրջանակին մէջ, Սթէնիա, գողութիւն մը գործուեցաւ։ Դրամարկղին պարունակութիւնը, 14,000 դրուշ, կողոպտուեցաւ։ Ոճրագործութիւնը ոեւէ հետք չէ գտած գողերը դուրսէն մտած ըլլալու մասին։

*** Պոլիս, Գալաթաքիւղ, մասվաճառի մը խանութին վերնայարկէն 40 ոսկի գողցուեցաւ անցեալ օր։ Տիրոջը բացակայութենէն օգտուա քաղելով՝ անծանօթ մը խորտակած էր դրամարկղը։

ՅՈՒՂՈՒԹԻՒՆԸՆԴՀԱՆՈՒՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԻՐ Է.—Ոստիկանութիւնը իմանալով որ Պարիկ Հանէսեանը առեւտրող ճուղարարներու ընկերութեան նախագահ Միչա, 500 ոսկին գրպանելէն յետոյ, Պուլկարիա փախած ու յաջողած է պաշտօն մը ձեռք ձգել կայսրանի մը մէջ, հարկ եղած դիմումները ըրաւ պուկար կառավարութեան մօտ, Թուրքիոյ յանձնելու համար Միչան։ Պարիկի հօրեղբայր Բիւզանդ Հանէսեան, որ առեւանգման խնդրին առթիւ ձերբակալուած էր եղբօրը բողոքին վրայ, Պատերազմական Ատեանին յանձնուած է։

ՀՕՒԼԻՕՅԻ ԴԻՊՍԱՒՈՐԸ.— Էնկիւրիի մէջ մէկ քանի օրէ ի վեր սկսած է տեսնուիլ Հալէյի գիսաւորը, առտուն, ժամը ութուկէսին, արեւուն ծագած կողմը։

ՄԱՀԱՑՈՒ ԱՐԿԵԾ.— Գուլկար յոգենաւային ընկերութեան մէջ այնքատոր թորք գործաւոր մը, բեռ պարպած առեն, նաւուն ամբարանոցը խմելով, իսկոյն մեռաւ։

ԷՏՈՒԸՐՏ Է.Ի ՄԱՀԸ

ԸՆԴՀ. ՍՈՒԳ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՈՐ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Օսմ. կառավարութեան կողմէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ներկայ պիտի գտնուի Էտուրդա Թագաւորին յուղարկաւորութեան։ Այդ պատուիրակութեան գլուխը պիտի գտնուի գահտաճառնդ Իշխան Եսէսուի Իզզէտտին էֆ.։ Արտաքին գործոց նախարար Բիքֆա փաշա, ծերակուտականներ, երեսփոխաններ, զինուորական ու քաղաքային պաշտօնատարներ և մամուլի ներկայացուցիչներ ալ պիտի գտնուին այդ պատուիրակութեան մէջ։

*** Էտուրդա թագաւորին մահուան լուրը իմանալով, Սուլթանը մեծապէս զգածուեցաւ, որ թագաւորը կը ճանչնար Պոլիս այցելութեան առթիւ, երբ ան կալլէսի Իշխան էր տակաւին։ Սուլթանը մէկ մէկ ցաւակցական հեռագիր ուղղեց այրի թագուհիին և նոր թագաւորին։ Աւսաթկ Ճօշգ Ե.ի ուղղուած հեռագիրը. «Մորպէս զգածուեցանք ձեր մեծարելի և սիրեցեալ հօր՝ Էտուրդա Է.ի մահուան լուրէն։ Խոր վշտով ու անկեղծ բարեկամութեան զգացումներով ողբորուած արտով մը մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Ձեր արքայական Վեհափառութեան։ Սրտանց կը մաղթենք որ Աստուած, որուն կողմէ Ձեր Վեհափառութեան յանձնուած է Անգլիոյ Գահը, բարեբաստիկ թագաւորութիւն մը և անամպ երջանկութիւն մը պարգեւէ։» Ալեքսանդրա թագուհիին ուղղուած հեռագիրն է. «Ձեր մեծարելի և սիրեցեալ ամուսնոյն՝ Օգոստափառ Էտուրդա Է.ի մահուանէն խորապէս վշտացած, մեր ամէնէն ջերմ ու անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Ձեր արքայական վեհափառութեան, խնդրելով որ Աստուած Ձեր Վեհափառութեան պարգեւէ երկնային մխիթարութիւն, այդ ցաւալի կորուստին առթիւ։»

*** Սուլթանը իր առաջին սենեկապետ Լութֆի պէյը անգլիական դեսպանատունը զրկելով, ցաւակցութիւնները յայտնել տուաւ դեսպան Սըր Ճէրալտ Լոյթերի։

*** Թաղաքապետական Ընդհ. Ժողովին որոշումով, Կ. Պոլսոյ քաղաքին անունով, ցաւակցական հեռագիր մը ուղղուեցաւ Լոնտոնի Լորտ-Թաղաքապետին։

*** Օսմ. Երեսփ. Ժողովին անդամ՝ Թալեաթ, Պուսթանի, Էզզուլլա, Իսմայիլ Պայազատէ, Մազլիա, Բիւշաթ, Ֆուատ, Ֆազլը, Արիֆ, Տիմիթրովիչ, Ապտուլլան, Բիգա Թէվֆիգ, Զէ՛էր Անմտ, Մուսթաֆա Արիֆի, Բասիմ Զէյնէլ և Մէհմէտ Ալի Սաասն մէյմէկ ցաւակցական հեռագիր ուղղեցին Ալեքսանդրա թագուհիին և ընդունելութեան մասնախումբի նախագահ Լորտ Ավլսուրի, յանուն օսմ. ազգին ու յանուն իրենց։

*** Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանին պաշտօն յանձնուեցաւ անգլիական կառավարութեան շնորհակալութիւնները յայտնել Սուլթանին, գահաժառանգին, Մեր-կոյտի և Երեսփ. Ժողովի նախագահներուն, յայտնուած համակիր զգացումներուն համար, Անգլիան հարուածող սուգին առթիւ։

*** Անգլիոյ դեսպանատունը վեց շաբաթ սուգ պիտի պահէ Էտուրդա թագաւորին մահուան առթիւ։ Սուլթանին հրամանով, մինչեւ չորեքշաբթի օր նուագածութիւն չպիտի կատարուի պալատական մէջ, ինչպէս սուգի։

*** Մայրաքաղաքիս անգլիական հրապարակներ ցաւակցական հեռագիրներ ուղղեցին Ալեքսանդրա թագուհիին։ Իրը սուգի նշան, քրէքէ սեւ շղարշներ կը կրեն իրենց թեւին վրայ։

*** Տեղական ամէն լեզուէ թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին Էտուրդա թագաւորին վրայ, ի վեր հանելով հանգուցեալին արժանիքները։

***

Աշխարհի բոլոր երկիրներէն ցաւակցութեան արտայայտութիւններ կը տեղան Լոնտոն։ Տիեզերական մամուլը միաբերան կը դրուատէ հանգուցեալ թագաւորը։ Կ'ըսեն թէ քիչ վեհապատներ այնքան աղքատ եղած են որքան ինք։ Ազնուութիւններ բառնալու և թիւրիմացութիւններ բառնալու աշխարհի խաղաղութեան համար. մանաւանդ Ֆրանսական մամուլը բառ չի գտներ իր ցաւը արտայայտելու։ Ֆիկարօ կ'ապացուցանէ թէ Էտուրդա թագաւորը մեծ թագաւոր մը եղաւ և մեծ բարեկամ մը Ֆրանսայի։ «Անգլիան, կ'ըսէ, կ'ողբայ լաւագոյնը իր թագաւորներուն։ Ֆրանսան՝ լաւագոյնը իր բարեկամներուն»։ Մահուան լուրը խորին յուզում պատճառած է Ֆրանսայի մէջ։ Հանրապետութեան նախագահը ցաւակցական հեռագիր ուղղած է Անգլիոյ թագաւորին և Կալլէսի իշխանին։ Բարիզի անգլ. դեսպանատան մէջ բացուած տեսարանը դիւրաքրքիռներով կը ծածկուի։ Օսմ. դեսպան Նաում փաշա ամէնէն առաջ ստորագրողներէն մէկը եղած է։

Ռուսիոյ այրի կայսրուհին և իր որդին Միքայէլ-Ալեքսանդրովիչ մեծ դուքսը Լոնտոն մեկնած են։ Ռուս կայսերական տունը ցաւակցական հեռագիր ուղղած է Ալեքսանդրա թագուհիին և նոր թագաւորին։ Զարուհին մասնաւոր հեռագիր մը ուղղած է Անգլիոյ թագուհիին։ Զարին հրամանովը, Գ. Իզվոլսքի պատուոյ յանձներ է Լոնտոնի ռուս դեսպանին՝ ռուս կառավարութեան անկեղծ ցաւը յայտնել անգլ. կառավարութեան։ Նախարարը իր հեռագրին մէջ կ'ըսէ դեսպանին թէ անասնական սուգը զոր կ'ունենան արքայական ընտանիքն ու անգլ. ազգը, ամէնքս խոր ցաւ պատճառած է Ռուսիոյ մէջ, ուր հանգուցեալը նկատուած էր իրրև անկեղծ բարեկամ մը։ Ռուսիա կ'ըսէ. «Ռուսիա յանձին Էտուրդա թագաւորին՝ կորսնցուց մեծ բարեկամ մը։ Թագաւորը նպաստեց խաղաղութեան ամրապնդումին, մեր ձեռնտում առաջ բերելով Ֆրանսայի և Ռուսիոյ միջեւ»։

Լոնտոնի գերման դեսպանին կողմէ գիրերը զրկուած հեռագրէ մըն էր որ Վիլհելմ կայսրն ու կայսրուհին իմացան Էտուրդա թագաւորին մահը։ Կայսրը մեծապէս զգածուեցաւ և իսկոյն ցաւակցական հեռագիր զրկեց նոր թագաւորին։ Վիլհելմ կայսրը Լոնտոն երթալով ներկայ պիտի գտնուի իր մօրեղբօր յուղարկաւորութեանը։ Գերմանիի արքունիքը սուգ մտաւ։

Ցաւոց Սոզէֆ կայսրը մեծապէս յուզուեցաւ լսելով մահն Էտուարտ Է.ի, որուն իբրեւ այցելութեան կը սպասէր յառաջիկայ օգոստոսին։ Արքունիքը սուգ մտաւ։ Հաւանաբար գահաժառանգ Ֆրանց Ֆերտինանտ արշիդուքսը Լոնտոն պիտի երթայ ներկայ ըլլալու համար յուղարկաւորութեան հանդէսին։ Կայսրը առաւուն ժամը 10ին կառքով գնաց անգլիական դեսպանատունը, ուր ընդունեց զինքը դեսպանը՝ շրջապատուած պաշտօնէութենէն։ Կայսրը խորին ցաւակցութիւն յայտնեց թագաւորին մահուան առթիւ։ Կայս. ընտանիքին միւս անդամներն ալ ցաւակցութիւն յայտնեցին դեսպանին։ Աւստրիական լրագիրները չատ համակրական յօդուածներ կը հրատարակեն հանգուցեալ վեհապետին վրայ, որուն սքանչելի յատկութիւնները կը դրուատեն և կ'ըսեն թէ անիկա մեծապէս սատարեց իր երկրին բարգաւաճմանը և միջազգային խաղաղութեան պահպանումին։ Աւստրահունգարիոյ բոլոր ժողովուրդները, կ'ըսեն, անկեղծօրէն կը մասնակցին Անգլիոյ սուգին։ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ վարչապետները ցաւակցութիւն յայտնեցին անգլ. դեսպանին։

Սերպիոյ Արքունիքին մէջ չարաթ գիշեր ի պատիւ Օսմ. դեսպանին տրուելիք հացկերոյթը ուրիշ օրուան յետաձգուեցաւ Էտուարտ թագաւորին մահուան պատճառաւ։

*** Անգլիոյ արքունիքը վեց ամիս սուգ պիտի բռնէ, և նոյն միջոցին ոեւէ հանդէս և ընդունելութիւն տեղի պիտի չունենայ դեսպանատան մէջ։ Նաեւ թաթի իրիկուն Երեսփ. Ժողովոյ նախագահ Անմտ Բրիգ պէյ հացկերոյթ պիտի տար ի պատիւ Լոնտոնի առեւտրական սենեկին նախագահ Պ. Ուիլիամ Լուիթերի, եզբայր անգլիական դեսպանին, որ մէկ քանի օրէ ի վեր կը գտնուի մայրաքաղաքս, բայց սուգին պատճառաւ չորրուեցաւ այս հացկերոյթը։ Նոյն պատճառաւ տեղի չունեցաւ նաեւ Իւնիոն Ծանուցեալի մէջ ի նպաստ Օսմ. Թսմիրլիին Բանկալիրի վարժարանին տարուերիք նուագահանդէսը, որու մէջցին Ճազիտ պէյի քանախօսքը։

Պաշտօնական վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ. «Թագաւորը մեռաւ հանդարտօրէն ժամը 11.45ին։ Նոյն վայրկեանին իր քով կը գտնուէին Թագուհին, կայսէսի իշխանն ու իշխանուհին, արքայական ամէն դուստրը, իշխանուհի Լուիզ, Ֆայֆի դուքսը, Վիքթորիա իշխանուհին՝ երկրորդ դուստր արքայական ամէնին, և հանգուցեալին քոյրը Արկայլի դքսուհին»։ Իտուրդա թագաւոր վերջին ժամերուն թթուածնի ներարկումներ ստացաւ։ Իրիկուան ժամը 11ին թագաւորը կորսնցուց ճանաչողութիւնը։ Լորտ քաղաքապետը պատրաստուած մանուան տեղեկագիրը։ Մահուան լուրը հաղորդող հեռագիրներ զրկուեցան Մը. Լիքուրիի և անգլիական բոլոր դեսպաններուն ու հիւպատոսներուն։ Թագաւորին մահուան քարտուղար Լորտ Նոլիս անձամբ հաղորդեց թագաւորին մահուան լուրը՝ պալատը գտնուող խմբագիրներուն, հետեւեալ կերպով. «Տեսուրֆ, թագաւորը մեռաւ»։

Թագաւորը իր վերջին վայրկեաններուն քնաւ նեղութիւն չզգաց։ —Ինչ, լրագիրները կ'ողբան Ն. Վիկտորիայի մահը, և կ'ըսեն թէ անիկա ամբարտակի կորուստ մըն է մանաւանդ անգլիական ներկայ քաղաքական ներքին դժուարին կացութեան մէջ։ Սպանիոյ թագուհին բուռն կերպով արտասուեց այս հայկերոյթը։ Նոյն պատճառաւ տեղի չունեցաւ նաեւ Իւնիոն Ծանուցեալի մէջ Ամերիկեան Գ. Ֆրիդրիխ Բանկալիրի վարժարանին տարուերիք նուագահանդէսը, որու մէջցին Ճազիտ պէյի քանախօսքը։

Պաշտօնական վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ. «Թագաւորը մեռաւ հանդարտօրէն ժամը 11.45ին։ Նոյն վայրկեանին իր քով կը գտնուէին թագուհին, կայսէսի իշխանն ու իշխանուհին, արքայական ամէն դուստրը, իշխանուհի Լուիզ, Ֆայֆի դուքսը, Վիքթորիա իշխանուհին՝ երկրորդ դուստր արքայական ամէնին, և հանգուցեալին քոյրը Արկայլի դքսուհին»։ Իտուրդա թագաւոր վերջին ժամերուն թթուածնի ներարկումներ ստացաւ։ Իրիկուան ժամը 11ին թագաւորը կորսնցուց ճանաչողութիւնը։ Լորտ քաղաքապետը պատրաստուած մանուան տեղեկագիրը։ Մահուան լուրը հաղորդող հեռագիրներ զրկուեցան Մը. Լիքուրիի և անգլիական բոլոր դեսպաններուն ու հիւպատոսներուն։ Թագաւորին մահուան քարտուղար Լորտ Նոլիս անձամբ հաղորդեց թագաւորին մահուան լուրը՝ պալատը գտնուող խմբագիրներուն, հետեւեալ կերպով. «Տեսուրֆ, թագաւորը մեռաւ»։

Թագաւորը իր վերջին վայրկեաններուն քնաւ նեղութիւն չզգաց։ —Ինչ, լրագիրները կ'ողբան Ն. Վիկտորիայի մահը, և կ'ըսեն թէ անիկա ամբարտակի կորուստ մըն է մանաւանդ անգլիական ներկայ քաղաքական ներքին դժուարին կացութեան մէջ։ Սպանիոյ թագուհին բուռն կերպով արտասուեց այս հայկերոյթը։ Նոյն պատճառաւ տեղի չունեցաւ նաեւ Իւնիոն Ծանուցեալի մէջ ի նպաստ Օսմ. Թսմիրլիին Բանկալիրի վարժարանին տարուերիք նուագահանդէսը, որու մէջցին Ճազիտ պէյի քանախօսքը։

*** Իտուրդա թագաւորին մահուան անակնկալ բօթը մեծ յուզում պատճառեց պուլկար բոլոր շրջանակներուն մէջ, մանաւանդ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Սահմանադրութենէն ասդին, ինչպէս օսմ. բոլոր ցեղերուն հետ համեմատութեան ոգի օդակով մը նմանապէս մտերմութեան անուշ կապով մը սկսանք կապուիլ մեր կաթոլիկ եղբայրներուն հետ։ Սակէց կէս դար առաջ՝ մեր հայ լուսաւորչական եկեղեցիին զաւակները խուլ ատելութեամբ մը լեցուած էին իրենց այն եղբայրներուն դէմ որոնք բաժնուելով Լուսաւորչի փարախէն գացած մտած էին պապին գոմը։ Տգիտութեան ժամանակներ էին անոնք և մոլեռանդութիւնը նախնիներու կը գործէր եղբայրական սիրոյ դաշտերուն մէջ։ Միւս կողմէ, իրենց կաթոլիկ հանգամանքին մէջ՝ նորաղանդ Հայերը արհամարհանքով մը լեցուեցան Լուսաւորչի հետեւողներուն հանդէպ։ Տխուր և ցաւալի բաներ անչուշտ, որ ժամանակին հետ մեղմացան, և հիմակ, մասնաւորապէս նոր սերունդը բնաւ կարեւորութիւն չի տար կրօնքի տարբերութիւններուն։ Դեռ շատ թարմ է այն տաք, շանապրդռուող և սիրալիր վերաբերումը զոր հայ մամուլը ունեցաւ հայ կաթոլիկ հասարակութեան ներքին գործերուն համար, Սագրզ-Աղաճիի պատրիարքարանին մէջ անցած դարձածներուն առթիւ։ Փոյունեան աղէտէն մեր կաթոլիկ եղբայրները դերձ պահելու համար ան ինչ փութկոտութիւն, ինչ նախաձախնդրութիւն բովանդակ հայ մամուլին կողմէ։ Եւ մենք ալ մեր կաթոլիկ եղբայրներուն չափ ուրախ ենք որ այդ աղէտը հեռացաւ՝ Սագրզ-Աղաճիի աթոռին վրայ բազմելովը Թէրզեան գերապայծառին։ Սակէց դատ, ամէն առթիւ մասնաւոր հանգամանքներուն մը ցոյց արուեցաւ հայ կաթոլիկ հասարակութեան ներքին գործերուն համար հայ մամուլին կողմէ։ Չեմ գիտեր թէ աւելի ինչ կարելի էր ընել՝ մեր այլադաւան ազգակիցներուն համակրութիւնը չանելու համար։

Եւ կարծես իրենց լուսաւորչական եղբայրներուն կողմէ արտայայտուած այս համակրանքը մեր վերաբերումին պատշաճապէս պատասխանելու և փոխադարձ համակրութեան փայլուն ապացոյց մը տալու համար՝ հայ կաթոլիկ հասարակութիւնը աւելի յարմար և աւելի իմաստուն ձեւ մը չգտաւ եթէ ոչ Բանկալթիի ազգ. գերեզմանատան կէսը ուզել, պահանջել։

Փոխադարձ համակրութեան այս եղանակը, սակայն, կը կարծեմ որ, շատ դիւր չպիտի գայ մեզ լուսաւորչականներուս։ Մեր կաթոլիկ պատուական եղբայրները ո՛րքան աւելի երախտապարտ պիտի կացուցանէին զմեզ եթէ իրենց հանգիստ թիւնն ու ազգակիցի տաքուկ սէրը արտայայտելու ուրի՛ միջոց մը ընտրէին։ Բանկալթիի ազգ. գերեզմանատան կէսը՝ առանց ոեւէ կանխագէտոյցի՝ ելլալ «մնդի տուէք» բսելը կը նմանի ընթացքին այն մարդուն զոր դժբախտութեան օրուան մը մէջ՝ ունդ. ընդունելու, իրեն սենեակ մը տրամադրեր, ապրուստը հայթայթեր ես ի սէր մարդկութեան, և ահա այդ մարդը օրին մէկին ալ ելեր պահանջեր է տանդ կէսը, այն «օրինական» պատճառաբանութեամբ թէ ինքը անոր մէկ սենեակին մէջ ատեն մը բնակեր է իբրեւ հիւր։

Տարիներ առաջ, նեղ ժամանակներու մէջ, առ Աստուած փոխուած մէկ քանի կաթոլիկ Հայերու մարմինները ազգասիրաբար, մարդասիրաբար ընդունուեր են մեր ազգ. գերեզմանատան մէկ անկիւնը. ինչ կ'ըլլար. Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին ամէնէն ընկերվարական եկեղեցին է. հանգամանք կարգ մը բարեպաշտ պանդոկներու կարծիքին, սա տարբերութեամբ որ, ընկերվարական սկզբունքին համեմատ հողային հաւասար բաժանում մը այնարիս ոչ է մէկ կէսին վրայ տակաւին սկսած չըլլալով, չէին կրնար մեր հողային այդ մեծարժէք ստացուածքը ընկերվարականօրէն կիսուիլ մեր սիրասուն կաթոլիկ եղբարց հետ։ Հետեւապէս առաջարկին տալուորութիւնը մեր վրայ՝ հեռի եղաւ, չա՛տ հեռի նպաստաւոր ըլլալէ։ Ժամանակին, եթէ մեր հայրերը պղտիկ կասկած մը ունենային որ ննջեցեալց հիւրաբարութիւն մը ապագայ առանց խոշոր պահանջի մը իրաւունքով պիտի օժտէր մեր կաթոլիկ հասարակութիւնը, ե՛տ կը կենային այդ հիւրասիրութենէն և «գլխնուդ ճարը նայեցէք» կ'ըսէին հայ պապականներուս, երբոր անոնք ուսերնուն վրայ դագաղ մը մեր գերեզմանատան դուռը ներկայանային։

Այս գեղջին վրայ, պէտք է որ չսեղծուի ոչ է նախընթաց։ Եթէ մենք այսօր Բանկալթիի ազգ. գերեզմանատան մէկ մասին վրայ՝ ներողամտաբար՝ ճանչնանք հայ կաթոլիկ իրաւունք մը, ա՛լ ապագային նմանօրինակ պահանջները վերջ ու վախան չպիտի ունենան։ Բոլոր այն ազգ. հաստատութիւնները որոնք այժմ իրենց գոգին մէջ կաթոլիկ Հայեր կը պարունակեն, նմանօրինակ վտանգի մը հեռապատկերը պիտի ունենան միւս։ Օրինակի համար, Բարեգործ. Ընդհ. Միութիւնը հայ կաթոլիկներ կը պարունակէ իր վարչական կազմին մէջ (ուրիշ ի սպառ վտարուած են յեղափոխականները), ինչ որ մէկէ աւելի պատճառներով ուրախութիւն բան մըն է, զոր ծափահարել միայն կը մնայ մեզ։ Բարեգործակը չառ նըղձիմ ոգիով մը ազատուած պիտի ըլլար եթէ իր շարքերուն մէջ ազանդական խառնութիւն դնէր։ Բայց հիմա, Բանկալթիի գերեզմանատան միջադէպէն ի վեր, կը վախնամ որ գայ ժամանակ մը ուր կաթոլիկ հայ հասարակութիւնը յանկարծ ելլայ ըսէ Բարեգործականին.

— Դրամագլուխը զոր ունիք ձերը չէ ամբողջովին. մենք մաս ունինք հոն. առէք մեր մասը բաղադրեալ տակտոնը մէկեղեղ. մենք կը բաժնուինք կոր...

Չեմ պնդեր որ կրնայ անպատճառ առանց բան մը պատահիլ. բայց, է՛հ, աշխարհք է... Բանկալթիի գերեզմանատան օրինակը մէջտեղն է։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԱՆԴԻՆԻԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԱՄԱՐ ՍԳԱՍՀԱՆԴԷՍ

Ցառաջիկայ Դշ. օր Խառն Ժողովի նիստին մէջ նկատի առնուելով այն բարեացակամ վերաբերումը զոր Անգլիոյ հանգուցեալ վեհապետը ունէր մասնաւորապէս Հայերու հանդէպ, պիտի որոշուի բոլոր եկեղեցիներուն մէջ ազանդէս կամարկ անոր համար։

ՀԱՅԱՑԻՆ ԳՐԱՒՈՒՄԻ ԽՆԴԻՐ

Այսօր Թագրիրով մը դիմում պիտի ըլլայ Բ. Դուռ, կառավարութեան ուշադրութեան յանձնելու համար բոլոր այն հողային գրաւումները, որոնք յանախակի կը պատահին վերջերս կառավարութեան կողմէն. այս թագրիրին մէջ մասնաւոր կերպով պիտի չեշտուի Եսի-Փուլէի երուսաղէմապատան ազարակին խնդիրը։

ԿԱՐՈՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԸ Կ'ՈՒՂՂՈՒ

Ամերիկայի Ուսաբը քաղաքի հայ գաղթականութիւնը դերով մը դիմած է Պատրիարքարան, խնդրելով որ իրենց իբր հեղինար հովիւ ղրկուի ձեռնտա և լեղուագէտ վարդապետ մը։ Խնդրուած վարդապետին ճամբու ծախքին համար ալ 30 ոսկի ղրկած են։

ԱՌԱՔԱՅՆՈՐԴԱԿԱՆ ՊԻՏԱԹՆԵՐ

Երէկ Բ. Դուռը Պատրիարքարանին յանձնեց Արաքիրի Առաջնորդ Սերուժան Վրդ. Աշխարհաբի և Ուրֆայի Առաջնորդ Ճակոբ Աշտ եպիսկ. հուպն, պատգամները հասցուոց կայս. Գէրաթները։

ՓՈՔՐԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Բաղէշի Առաջն. Տոլպատ Փոքէն վրդ.ի, որ հիմա կը գտնուի Տէօրթ-Եալ, թէեւ ասկէ առաջ Խառն Ժողովի որոշումով յանձնարարուած էր մեկնիլ իր վիճակը, սակայն նոյն տեղին որքերու և կարօտեալներու վերաբերեալ գործերուն կարգադրութեան համար տակաւին ժամանակ մը իր ներկայութիւնը յարմար դատուելով՝ Ս. Պատրիարքը արտօնեց դինքը ժամանակ մըն ալ մնալ Տէօրթ-Եալ, մինչեւ որ այդ գործերը կարգադրուին։

ԱԳՂԵՐՍԱԳԻՐ

Ժամանակէ մը ի վեր Ծէնէպէէն (Կասարիոյ վիճակին մէջ) բողոքագիրներ կը հասնին Պատրիարքարան Մեսրոպ վրդ. Ամատունիի դէմ, յայտնելով որ երկպառակութեան առիթ կուտայ։ Այս անգամ Ազգաբանդրիա բնակող ֆէնէպէցիներ պատերազմով մը դիմած են Պատրիարքարան և թուելով վերոյիշեալ վարդապետին առաւելութիւնները, կը խնդրեն որ բողոքարկուներուն իսօքին կարեւորութիւն չտրուի և նոյն վարդապետը մնայ Ծէնէպէ։

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ. ԿԸ ՄՆԱՑԻ

Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահ Դանիէլ վրդ. Յակոբեան քանի մը օրէն պիտի մեկնի Էջմիածին եպիսկոպոսանալու համար։ Իր բացակայութեանը պիտի փոխանորդէ Տրդատ եպիսկ. Պալեան։

ԹԷՐԶԵԱՆ Կ. Պ. ՏՐԻԱՐԲԻՆ ԾՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսայի արա. գործոց նախարար Մ. Բիշոն հեռագրով մը շնորհաւորած է Առանայի նախկին առաջնորդ Թէրզեան եպիսկ.ը, իր Կ. Պատրիարք ընտրութեան համար։ Ֆրանս. դեսպանատունը իր կողմէն հարցուցած է թէ՝ ե՞րբ կը հասնի նոր ընտիր Կ. Պատրիարքը։

ԼՈՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵՆՈՑ

Սկիւտարի Բաֆֆի լսարանական Միութեան Ե. ժողովրդական երեկոյթը, որ օգի անյարմարութեան պատճառաւ յետաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ այս գիշեր, 27 ապրիլ 910 ժամը 2ու կէսին, Սկիւտարի Գալֆային պաղի սրահին մէջ։

ՄԵԾ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻՒ ՄԸ ՄԱՀԸ

Հռոմէն քաշուած մայիս 8 թիւով հեռագիր մը կը գուժէ թէ արտաքին գործոց նախկին խորհրդական երեսփոխան Կուիտօ Բոնբելի անձնասպան եղեր է նոյն օրուան առաւուն, խորապէս զգածուած ըլլալով մահուանը վրայ իր կնոջ, անուանի բանաստեղծ Վիթթորիա Աղանուր Բոմբելիի, որ մեռեր է երկարատեւ հիւանդութենէ մը յետոյ նոյն գիշերը։

Վիթթորիա Աղանուրի մահը ոչ միայն սուգի մէջ կը թաղէ Իտալական ժամանակակից գրականութիւնը, որուն ամէնափայլուն աստղերէն մէկը հանդիսացաւ, և որուն պարգեւեց սքանչելի գործեր, այլ և հայութիւնը, վասնզի այս մեծ բանաստեղծուհին ծագմամբ Հայ էր և զգացումով ալ Հայ, որուն անունն առապանքն ապրեցաւ և երգեց ալ զայն արցունքոտ տաղերու մէջ։ Բոմբելի է իր ամուսնին անմիթիթարական կսկիծը, որ անձնասպանութեան կը մղէ զինքը ատանկ թանկագին ու սքանչելի ընկերուհիի մը կորուստէն յետոյ։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԺՈՒՌՆԱԼԱՃԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

ԺՈՒՌՆԱԼԱՃԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ

ՊԷՏՔ Է ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻՆ ԺՈՒՌՆԱԼՆԵՐԸ

Փոթորկալից, ազմկալից և շանգրգռական. ահա թէ ի՞նչպէս կարելի է բնորոշել երէկի նիստը, որ տեղի ունեցաւ ըստ սովորութեան Ամէնս Բիզա պէյի նախագահութեամբ։

Ժամը 3½ էր երբ բացուեցաւ նիստը. Ներկայ էր Ճավիտ պէյ, որ եկած էր Պլուսճէի վիճաբանութեան շարունակութեանը համար։

Կարգ մը թեկնածուներու ընթերցումէն յետոյ, Շէֆիք էլ Մուէյյետ պէյ (արաբ), խօսք առաւ մէկ քանի բացատրութիւններ տալու համար իր անձնականին հետ առնչութիւն ունեցող խնդրի մը համար։

Շէֆիք-էլ-Մուէյեդ.— Ասկէ մէկ քանի շաբաթներ առաջ Լուբիի Ֆիքրի պէյի կողմէ տրուած թագրիրի մը վիճաբանութեանը միջոցին, Մէհմէտ Ալի պէյ ըսաւ թէ՝ բայի Երեսփ. Ժողովէն, ուրիշ տեղ այլեւս ազատ խօսք ընել անկարելի պիտի ըլլար. հետեւապէս ես կը փաստամ որ ասկէ վերջ այս բեմէն կարելի չպիտի ըլլայ ազատ կերպով խօսիլ...

Զայներ.— Մի՛ վախնաք... (աղմուկ, ժխոր)։

Շ. էլ Մուէյեդ.— Մինչեւ որ իմ խօսքերս չսահմանեմ, այս բեմէն վար չպիտի իջնեմ. ինչպէս ըսաւ Վարդգէս էֆ. և մինչեւ իրիկուն հոս պիտի կենամ. (չարունակեցէք)։ Անցեալ օր Դանիէլին հետ առնչութիւն ունեցող խնդրի մը առթիւ բաղդատութիւն մը բրած էի հին և նոր բէժիմին միջեւ. իմ այդ խօսքերուս վրայ Մամանթիրի մէջ հրատարակուող թերթի մը ինծի ժուռնալի կայն մակդիրներ տուած է. այդ յօդուածը արտատպեր է Պոլսոյ մէջ հրատարակուող թերթ մը ուրուն երկու խմբագիրները այս ժողովին մէջ են և իրենց կողմէ ալ առաջարկեր են որ այդ խօսքերը ընթոր, այսինքն ես, Պատերազմ. Ատեանին առջեւ հանուիմ։ Ասով ըսել կուզուի որ մենք ասկէ վերջ պիտիս մեր մտածածը և մեր գիտցածը ազատօրէն հոս չխօսինք. մեղի արգիլել կ'ուզեն. բայց ատոր երբեք արժանի չպիտի ըլլան. արիաբիրտ երեսփոխան մը այդ տեսակ բաներէ երբեք չվախնար և իր մտածածը ազատօրէն կ'ըսէ։ Բայց ատոր մէջ երկու խնդիր կայ որ պէտք է նկատի առնուի. մէկը որ իմ անձնականիս կը վերաբերի և միւսը որ Սահմանադրութեան էական սկզբունքներուն հետ ուղղակի առնչութիւն և կապ ունի։ Ինծի համար կ'ըսուի թէ բռնապետական, ժուռնալիզի և խաիֆէ եմ. բայց այս խօսքերը նոյնիսկ ոեւէ անհատի մը դէմ ըսուելու համար ձեռքը փաստ ունենալու է. իմ գիտցածս աս է։ Տրէյֆիւսի խնդրին առեն ալ կարգ մը թերթեր յարձակումներ ըրին Տէլքասէի վրայ, բայց Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը զայն պաշտպանեց և երբեք կարեւորութիւն չտուաւ յարձակումներուն։ Ես ինքզինքս բանիս ատեանէ չեմ դներ. բայց ես ալ իմ պատիւս ունիմ և ուրիշ չսաներու պէս հարեւնիքս կը սիրեմ։ Այդ մասին չեմ ուզեր պաշտպանել անձս (ձայներ.— Այն ատեն ինչո՞ւ կը խօսիք), իմ ըսածս պաշտպանողական չէ, այլ բացատրութիւն. ես ալ Մ. Տէլքասէի ըրածին պէս կարեւորութիւն չեմ տար և ոչ քովս կը զարնեմ... կ'անցնիմ։ Ես արդէն հիմա թագրիր մը տուի և կը պահանջեմ որ որչափ ժուռնալ կայ ծերակուտականներուն, երեսփոխաններուն և նախարարներուն մէջ անպատճառ հրատարակուին (երկարատեւ ծափեր։ Ճավիտ պէյ.— Շնորհակալութեան արժանի է ձեր առաջարկը, մանաւանդ ձեր կողմէն ըլլալուն համար)։ Բայց կրնայ ըլլալ որ Ժողովդ ո՛ և է պատճառով մերժէ և յարմար դատէ, այն ատեն ես մատնուորաբար կը խնդրեմ որ իմ ժուռնալներս հանուին և Հիւսէյին Ճավիտ պէյի տրուի որպէս զի իր թերթին մէջ մէկիկ մէկիկ հրատարակէ։ Բայց ինչպէս ըսի Ժողովիդ համար ուրիշ կարեւոր կէտ մը կայ. կը կրկնեմ. ան ալ սա է որ ասկէ վերջ ով որ իր խղճին անապով ազատօրէն խօսի հոս, Պատերազմ. Ատեանին առջեւ պիտի հանուի. ասանկով է որ մեղի կը սպառնան. (Ճալիս պէյ.— Ո՞վ է ձեզի սպառնացողը). Նիրը Հագիգաթ թերթն է։ (Ճալիս պէյ.— Ակիկա կառավարութեան վրայ ազդեցութիւն չունի. անիկա առընչութիւն չունի մեզի հետ)...

Առաջ երեսփոխան մը.— Ունի՛, ազդեցութիւն ունի կառավարութեան վրայ։

Ճալիս պէյ (ոտքի ելլելով).— Սո՛ւտ էք. խոսիս կը բողոքեմ ատոր դէմ. սո՛ւտ կը խօսիք. ձեր այդ բսած խօսքը ես ձեր երեսին կը դարնեմ...

Այս միջոցին բոլոր արաբ երեսփոխանները ոտքի ելան և սկսան գրասեղանները զարնելով անագին աղմուկ յարուցանել։ Վայրկեան մը Ժողովը խառնակեցաւ։ Հազիւ հաղ կարելի եղաւ հանդարտեցնել։

Շ. էլ Մուէյեդ (չարունակելով). Ըսի՛ և դարձեալ կը կրկնեմ թէ մեղի լռեցնելու և մեզի վախցնելու համար Պատերազմ. Ատեանին սպառնալիքը կը դնեն մեր առջեւ։ Ես ազատական եմ (ծիծաղներ) և ո՛չ մէկ ատեն Պատերազմ. Ատեանին հետ գործ ունիմ. բայց եթէ հոս ազատօրէն չպիտի կարենանք խօսիլ, ինչո՞ւ հոս հաւաքուեր ենք. Ժողովնք բրոբինիա և ասկէ երթանք...

Նախ.— Հոս ամէն մարդ ազատ է իր ուզած կերպով խօսելու. մինչեւ այսօր երբեք նախընթաց մը չունի ձեր բսածը. մի՛շտ յարգուած է խօսքի ազատութիւնը։ Վախցողը չխօսիր, իսկ չվախցողը կ'ելլէ կը խօսի. մինչեւ այսօր մէկը իր այս տեղ խօսած խօսքերուն համար դուրսը դատարանի առջեւ քաշուած է։

Հ. Ճանիս.— Հոս, այս բեմին վրայ ելլողները ամէն բանէ առաջ խօսքի և խղճի ազատութիւնը յարգելու մասին կը ճառեն և այդ թեզը կը պաշտպանեն. բայց ի՞նչպէս կ'ելլայ որ միեւնոյն մարդիկը չեն ներեր որ լրագրական բեմէն ազատ խօսքը խօսուի և զայն վար կը գարնեն հոս։ Շէֆիք էլ Մուէյեդ պէյ այս բեմէն երբ Հավիտ անիծնալ չրջանը կը փառաբանէր և զայն աւելի լաւ կը գրատներ, քան նեղկայ բէժիմը, թերթ մը՝ Նիրզ Հագիգաթ, իբրեւ ազատ խօսքի տէր և իբրեւ սահմանադրական, կը գատափեակէ այդ երեսփոխանը և բռնապետութեան ի նպաստ խօսողներուն դէմ կը գրէ. մենք փոխանակ քննադատելու այդ թեմ թը, ընդհակառակը ոնորհակալ ելլալու ենք իրեն։ Անցեալ օր Շէֆիք էլ Մուէյեդ պէյի բռնապետական չրջանի գովեստը բրած միջոցին, Վարդգէս, բսած է թէ՝ «այնքան գովեց այդ չրջանը որ բեմիս ջուրերը վազեց». արդ, Շէֆիք էլ Մուէյեդ պէյ ինչո՞ւ այդ օրը չեղոքեց։ Այս բեմէն ամէն ատեն ազատօրէն խօսուած է և նոյն իսկ պաշտման վիճակի դէմ խօսուեր է. մինչեւ հիմա ոՀ այդ ատեանին առջեւ քաշուեցաւ. ձրի բեհիվանութիւններ ընելու պէտք չկայ. իբր թէ՝ ուրիշներու համար բանիս մը ունի՞ ընկիր. ունեցող մարդը կ'ըսէ։ Հիմա գանք ժուռնալներուն։ Ես Հիւսէյին Ճահիա կը յայտարարեմ այս բեմէն որ Շէֆիք էլ Մուէյեդ ժուռնալճի է և իր ժուռնալները Տիվանը Հարպին քոմն են...

Շ. էլ. Մուէյեդ (կարմրած և քրտնած) — Սո՛ւտ էք. սո՛ւտ...

Զայներ.— Տէվա՛մ, աէվա՛մ...

Հ. Ճանիս (անխռով շարունակելով).— Ասկէ զատ նուսուքի Շէֆվան պէյն (արաբ) ալ ժուռնալճի է, ան ալ ժուռնալ ունի....

Աղմուկ արաբներէն. կեզրոնը և Ճախակողմը կը ծափահարեն և կը պոռան որ չարունակէ։

Հ. Ճանիս. — Ես ահա յայտարարեցի. ես իմ բսածներս կը հաստատեմ. եթէ ես սուտ եմ և ամբաստանութիւններս չհաստատեմ կը երեսփոխիմ, նկատելով որ արժանի չեմ այս ժողովին մէջ մնալու (ծափեր). անցեալ տարի Նուսուքի Շէֆվանի համար բսուած էր որ եթէ ժուռնալը դտնուի, տեսնի պիտի ըլլայ (Ձայներ.— Հայ, հա՛յ...) հիմա անհրաժեշտ է որ Երեսփ. Ժողովը հոս որոշում տայ թէ՝ Երեսփ. Ժողովին, Ծերակոյտին և Նախարարներուն պատկանող ժուռնալները պիտի հրատարակուին. (երկարատեւ ծափեր) այս ծափերը շատ լսեցինք. պէ՛տք է որոշում տալ...

Մ. Արիֆ. — Անպատճառ որոշում տալու է, այս գործը այսօր չվերջացուցած չպիտի մեկնինք...

Վասֆի. — Այս կէտը քուէի դրէք բէյիս պէյ...

Հ. Ճանիս. — Ասկէ առաջ Վարդգէս էֆ. և Մ. Արիֆ պէյ արդէն առաջարկած էին որ ժուռնալները հրատարակուին, հիմա որոշելու և Դանիէլին խնդրելու է որ այս ժուռնալները անպատճառ հրատարակի։

Վարդգէս.— Նախ ես ըսեմ որ այս բեմէն ամէն մարդ կրնայ իր ուզածը խօսիլ. խօսքի ազատութիւնը հոս ամէնուս կողմէ պէտք է յարգուի. ասկիա էական պարագայ մըն է. այս բեմէն բռնապետութեան ի նպաստ ալ կը խօսին, սօցիալիզմին ալ, անարշխներուն ալ, ազատութեան դէմ ալ։ Շէֆիք էլ Մուէյեդ էֆ. ալ կրնայ զալիմ մը փառաբանել. մենք մտիկ կ'ընենք և անիկա. բայց ատով ամէն մարդու գոյն դուրս կ'ելլէ։ Գալով ժուռնալներուն գիտէք որ տարի մըն է մէկ ոաքսվա այդ գործին հեռէն ինկած եմ. այս օրը իմ օրս է. «գուռտ տիմանը հավայի սէվէր». այսօր հոս մենք ամէնքս ալ իրարմէ կը կասկածինք որ ժուռնալ ունինք. ես ասկէ վերջ ձեռքս ոՀ է մէկուն չեմ կրնար տալ, ինչպէս ուրիշներ ալ ինծի. ես կ'ըսեմ որ Շ. էլ Մուէյեդ պէյ ժուռնալ ունի. ան ալ կ'ըսէ որ ես ունիմ. ես կ'ըսեմ որ Անվէտ Բիզա պէյն ալ ունի։ Արդ Ժողովուրդը ի՞նչ կ'ըսէ. անիկա կ'ուզէ որ նախ մենք մաքրուինք. այդ բոլոր ժուռնալները մէջտեղ հանելու է, որպէս զի ժուռնալճիներուն ակռաները քաշուին. Հագգր փաշա կրնայ առանց իր «ալը ու ինանի» գրութիւնով ամսական տալ, բայց մեր Ժողովը արաւէ զերծ մնալու համար հրատարակութեան տալու է ժուռնալները։ Ազգը ազատելու է ժուռնալճիներէ, անոնց գոյնը դուրս ելլելու է, որպէս զի անոնց խօսքին արժէքը մէջտեղ ելլէ։ Ծերակոյտինն ու Նախարարներուինը ձգենք և նախ մենք մեզի մաքրագործենք... (ծափեր)։

Ֆօտօ. — Շ. էլ-Մուէյյետ պէյ կ'ըսէ թէ՝ այս բեմէն խօսք խօսելէ կը վախնայ. ընդհակառակը այս բեմէն ես աւելի զօրաւոր կը զգամ ինքզինքս. Շէֆիք էլ-Մուէյեդ պէյի խօսածը մեծ յանցանք մը չէ. երկու բէժիմներու բաղդատութիւնը ըրեր է. Նիրը Հագիգաթ ինծի դէմ ալ գրեր է. ամէն բանի կարեւորութիւն տալու չէ։ Եթէ բոլոր ժուռնալները հրատարակել պէտք ելլայ այն ատեն գուցէ մեր Երեսփ. Ժողովին մէջ 80 անդամ հապիւ մնայ այս խնդիրը այժմ փակենք և Վարչապետն ալ լսենք...

Այս միջոցին Խայրի պէյ խօսք առաւ և ըսաւ.— «Ոմանք կ'ուզեն ամբողջ ժուռնալները հրատարակել. բայց չենք կրնար...»

Արաբ երեսփոխանները դարձեալ աղմկեցին ու առարկեցին թէ՝ արդեօք կ'ուզուի միայն արաբ երեսփոխաններո՞ւնը հրատարակել։

Նախագահը տեսնելով որ կարելի չպիտի ելլայ չարունակել, ժամը 5ին դադար տուաւ նիստին։

Ժամը 7ուկէսին բացուեցաւ նիստը։ Ներկայ էին Հագգը փաշա և Թալէաթ ու Ճավիտ պէյերը։ Իշխանական օթեակին մէջ նստած էր գահաժառանգ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. և կայս. իշխան Ճէմալէտտին էֆ.։

Խայրի պէյ իր կիսատ խօսքը չարունակելով, նախ ըսաւ որ թուրքի և արաբի խնդիր չկայ. այլ ամօղջ ժուռնալներուն հրատարակուիլը չուզելը անոր համար է որ նեղ դրութեան մը կը մատնուի երկիրը. հետեւաբար առաջարկեց որ Երեսփ. Ժողովը ինքզինքը մաքրագործէ։ Ես ալ չէի ուզեր որ այս խնդիրը մէջտեղ ելլէ, ըսաւ, բայց քանի ոՀ անգամ մը այս բեմէն անուններ տրուեցան, անհրաժեշտ է որ հրատարակուին։

Ապտիլ Համիտ էֆ. (չափ. աղատական). Երկարօրէն խօսելով ջանաց չէքմեդաղեել Շէֆիք էլ-Մուէյեան ու Եուսուֆ Շէֆվան պէյերը. բաւ թէ՝ պէտք չէ իրարու հետ կռուիլ, այլ եղբայրաբար ապրելու է։ Կամ ամէնուն ժուռնալը պէտք է հրատարակուի և կամ ո՛չ ոքի։ Կ'ըսուի թէ՝ ըսա, ասկէ խառնաշփոթութիւն առաջ պիտի գայ. բայց խառնակութիւն առաջ չպիտի՞ գայ, եթէ վաղը ժողովուրդը պահանջէ որ նախարարական աթոռներու վրայ նստողներուն ժուռնալներն ալ հրատարակուին։ Հ. Ճահիսին ըրածին պէս ես ալ կրնամ նախարարական աթոռներու վրայ նստողներէն մէկ քանիները արատաւորել, բայց հիմա չեմ ըներ։ Արդ այս խնդիրը պէտք է գոցել. թո՛ղ Հ. Ճահիս նեղողութիւն խնդրէ և խօսքը ետ առնէ ու խնդիրը փակուի, եթէ ոչ ամէնուն ալ պէտք է հրատարակուի։

Սապրի էֆ.—Ժուռնալճիութիւնը քանի մը տեսակ կ'ըլլայ. ամէնուն բրածը ժուռնալճիութիւն չէ. միայն հին օրերու մէջ ժուռնալճիութիւն չելլար. նորին մէջ ալ կ'ելլայ. երբ Հագգը փաշա անցեալ նիստին մէջ Շէֆիք-էլ-Մուէյեա պէյի խօսքը վեր առաւ և Ժողովին առջեւ խօսեցաւ, տեսակ մը ժուռնալճիութիւն չէր (ծափեր)։

Հ. Ճանիս.—Ինչպէս կ'երեւի, ժուռնալճիութեան ձեւերը շատ լաւ ուսումնասիրեր էք...

Հօճա Սապրի (չար.) — Խնդիր է թէ՝ Հ. Ճահիս ուրիշ գտաւ այդ ժուռնալները. ասէլ գտաւ այս խնդիրը գոցել չելլար, հրատարակելու է. որովհետեւ ամէնէն պիտի սպառնան «սո՛ւս եղիր, չէ նէ ժուռնալդ կը հրատարակենք» ըսելով. պէտք է ամէնն ալ հրատարակել, ըլլա՛յ ծերակուտական, երեսփոխան, թէ՝ նախարար... բայց կ'ըսուի թէ՝ այդ ժուռնալները մաքրուեր են։

Հագգը փաշա.— Նախ Սապրի էֆ.ի ըսեմ թէ՝ հրապարակաւ ըսուած խօսք մը երբե՛ք ժուռնալ չէ. եթէ իմ այն ատենուան ըսած խօսքերս ժուռնալ էր, ինքս ալ հիմա ինծի պէս ժուռնալճիութիւն ըրաւ (ծափեր)։ Ժուռնալը այն է որ մարդու մը գէշութիւն կ'ընեն, կը մատնեն կամ կը վնասեն։ Ժողովդ կ'ուզէ իմանալ կարծիքը կառավարութեան՝ ժուռնալներու հրատարակութեան մասին։ Երկրորդն գանուածները 307 մնուկ են. հարիւկէսը քննուած է, ինչպէս ըսաւ այդ դատիւ կազմուած յանձնաժողովին անդամներէն մէկը։ Միւս կէսը լմնցնելու համար դեռ շատ ատեն պէտք է ըսին։ Սխալ է երբ ոմանք կ'ըսեն թէ՝ այդ թուղթերէն կորսուածներ կան. ձեր մէջէն զրկուած անձեր կան Ճանձնաժողովին մէջ։ Մենք ոՀ է որոշում մը տուած չենք այդ ժուռնալներուն մասին. չենք ալ կրնար հիմա բան մը ըսել, քանի որ դեռ քննութիւնը ամբողջացած չէ. չենք գիտեր թէ մնացեալ անուններէն ինչ պիտի ելլէ։ Կառավարութիւնը իր որոշումը պիտի տայ ատեն երբ ամբողջանայ և անկէ վերջն ալ պիտի որոշէ թէ՝ օգտակա՞ր է հրատարակելը թէ ոչ։ Իսկ թէ հոս հոն հրատարակուածները ո՞երկէ ձեռք ձգուած են. տեղեկութիւն չունիմ և մեկի հետ կապ չունի։ Եթէ այդ հրատարակութիւններէն վիրաւորուողներ կան՝ կրնան դատարանի դիմել։

Զէյնէլ Ապէտին և Արթաս էֆ.ները առաջարկեցին որ չհրատարակուին ժուռնալները։

Անմեռ պէյ. — Ոմանք կ'ուզեն որ ժուռնալները չհրատարակուին. ընդհակառակը մենք պէտք է փափաքինք ատոր, քանի որ ասիկա մեր իսկ պատիւն է։ Ճշմարտութիւնը երբեք չենք կրնար ծածկել. կասկածով ապրելէն լաւագոյն է երբեք չապրիլ։ Անկարելի է կ'ըսեն հիմա հրատարակել. բայց երբ հիմա ասանկ կացութեան մը առջեւ կը գտնուինք ինչո՞ւ չհրատարակենք. ինչո՞ւ մեր մէջէն դուրս չեմեն ժուռնալճիները։ Մենք պէտք է նախ ինքզինքիս մաքրագործենք. թող յետոյ Ծերակոյտն ու Դանիէլը ինքզինքին վրայ խորհի։ Ինչո՞ւ ժուռնալճին մեր մէջ պահենք։ Տրէյֆիւսի խնդիրն ալ ծածկել ուզեցին, բայց ճըշմարտութիւնը երեւան ելաւ. ճշմարտութիւնը երբե՛ք չթաղուիր։

Գասպր Հօճա. — Ալլահ աղբնա. շու մէսէլէի խաթրին. օրթայա չըխարմայըն. իւզէրիմէ ֆէնալըգ կէլիյոր. բէյիզ էֆէնտի բէճա էտէրիմ դարա չու մէսէլէի...

Մ. Արիֆ. — Ամէն ոք կ'ուզէ որ ժուռնալները հրատարակուին. բայց ոմանք կ'ուզեն որ միայն այս ժողովինները հրատարակուին։ Ընդհակառակը պէտք է որ մերինը, ծերակոյտինը, նախարարներունը և կուսակիցներունը, հրատարակուին։ Ինչէն կը վախնանք. ի՞նչ կ'ըլլայ եթէ նոյնիսկ այս բոլորին ալ ժուռնալները մէջտեղ ելլան. հազիւ 50—60 հոգի պիտի ըլլան։ Ես կը կարծեմ թէ՝ ծերակոյտը մեզմէ շատ աւելի պիտի փափաքի որ ժուռնալները հրատարակուին, եթէ կան։ Հետեւաբար ես պիտի խնդրեմ որ բոլոր ժուռնալները մէջտեղ հանենք և ունեցողները վռնանք և ցոյց տանք անոնց թէ՝ իրենք պատուաւոր մարդոց մէջ մնալու իրաւունք չունին։

Հագգը փաշա.—Խօսքերը դեղեցիկեն. բայց գործադրութիւնը անկարելի է, ինչպէս ըսի, քանի որ դեռ ամբողջացած չէ ժուռնալներուն դասակարգութիւնը, և վերջնական բան մը ըսել անկարելի է. չենք կրնար ոմանց անպատիւ և ոմանց պատուաւոր ըսել. կը վտանգեմ որ դեսպաններուն մէջ երբեք ժուռնալճի չկայ. քիչ մըն ալ համբերենք անունները լմնան և նոր տարեշրջանին բացման առաջին օրերը դարձեալ այս խնդրով կը

ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն ԲԱՔԷ ՍԻՐԸՆԿ

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմիրէքի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։

Տրիեսթի շոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։

Իզմիրի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։

Իմիրէքի շոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։

Տրիեսթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմիրէքի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Տրիեսթի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուսանիա և Մարսիլիա։

Իզմիրի շոգենաւը, նաւապետ Պուլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմիրէքի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առաւուն ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուսանիա և Մարսիլիա։

Տրիեսթի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 25ին, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ա. կարգ Բարիզի հոմար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիւէթի նոմրայ)։
Ծանրութիւնց համար դիմել Նորոգելի Բոքիանէ, քարտէզին վրայ։

54 Թ. ՌԷՊՈՒԼ

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ՓԱՓԱԳԻ
ԻՐ ՆԱԽԱՍԻՐԱԾ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԵՐՈՎ
ԼՈՒՍԱՆՆԱԿԱՐԱՒԻԼ

„ՌԱԴՆԱՍ"Ի

ԼՈՒՍԱՆՆԱԿԱՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
Բեռա, Մեծ Փողոց. Թիւ 288
ԱՆՀԱԻԱՏԱԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
6 քապիճ լուսանկար՝ բլաթինատիպ 40 ղր.
6 քապիճ լուսանկար՝ փայլուն 20 ղր.
Գունաւոր լուսանկար. բնական մեծ. 120 ղր.
12 քապիճ լուսանկար՝ բլաթինատիպ եւ մէկ ակրանսիսման 108 ղր.
ԱՐՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ԽՆԱՄՔԱԼ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՐԱՎԱՆԵՐԻ ՆԱԽԱՁԻՆԻՆ
ՄԵՏԱՔԻՍ, ԿՅԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒԱԼԻ ՎՐԱՑ
Կ'ուզե՞ս որ ամէն կերպով գոհ դառնաս, Փութա՛ լուսանկարուիլ «ՌԱԴՆԱՍ»ի։

ՏՀԻ ՆԵՇԸՆԼ ԲՐՕԹԷԹԸՐԸ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՂՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
Լիվրփուլ, Զրէյ փողոց, թիւ 38

Ընկերութիւնս իր անհաւասար ուղղամտութեան և արդարաբէր ու պատրաստակամ ողորմութեան համաձայն կը հաստատէ ապահովագրեալներուն բոլոր վնասները։ Ապահովագրական ընկերութեանց համայնաժողովին (սինտիքա) դուրս կ'ելլեսարի։

Ամէնէն նպաստաւոր պայմաններ՝ քարուրիշ ո՛և է ընկերութիւն։ Արեւելքի համար մասնաւոր ղեկչեալ սանցոյց։

Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէն
Վիլհեմ Ա. Գալֆեանեան
Կալաթա, Իիթաի խան թիւ 7—8։
Գործակալութիւնք, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ԱԶԳ Դ
ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ
ՄԻԱՅՆ 166 ՂՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գտնել Հոլանտական Բռէտի Ցօնսլի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Բռէտի Ցօնսիէի, Բումելիի երկաթուղիի, և.ն., պարտաթուղթերուն յար և նման է, բայց անոնցմէ աւելի շահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը շահի, այսինքն Եգիպտ. Բռէտի Ցոնսիէէն 1974 թիւ աւելի և Բումելի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը շահին։ Հոլանտական Բռէտի Ցոնսիլի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամստերտամի մէջ պետութեան հսկիչներուն տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն տարի կը վերադնէ հոլանտական Բռէտի Ցոնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտաթուղթերն ուանդ առնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկիի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ բոլորովս դնելու տարեկան 60 ղրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու՝ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել Հոլանտական Բռէտի Ցոնսիլի պարտաթուղթերը, որոնք տրքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կալուածներով երաշխաւորուած են և հիմանուան գինն է ընթացիկ դրամով 166 ղրշ.., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Բռէտի Ցոնսիէի արտեթուղթ գնելով ամենեւին վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր առած դրամը պիտի գանձէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւներ պիտի առնաք։ Հոլանտական Բռէտի Ցոնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան մէջոյին 420 վիճակահանութիւններով քաղուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000 ֆր.ի պարգեւներ 70 անգամ
150,000 » » 70 »
125,000 » » 70 »
100,000 » » 70 »
75,000 » » 70 »
62,500 » » 70
10,000 » » 420 »
1,000 » » 2100

և աւելի պակաս չահող ուրիշ շատ մը պարգեւներ։ Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գէր փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանրարոսրով կամ չեքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite

7 Բիւլիւք Թիւնէլ խան, Գալաթիա, Պոլիս, Ֆէրուէ պէյ խան, Թիւ 5, և 7, Նոր Նամակատան դիմաց։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Գաւառներու մէջ վաճառումն յանձն առնող գործակալներ կ'ուզուին։ 36—8

ԼԱ ՓՕՓՕԶ

Կերակուրներու պատրաստութեան մէջ լա fofoզի գործածութիւնը չատ աւելի նպաստաւոր է քան կարագը, ձէթը և արաղը։ Մթեւնոյն կերպով կը գործածուի։ ԲԱՑԻ ՄԷԿ ՔԱՆՈՐԴ

ՆՈՒԱԶ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լա Քofoզ բուսական զուտ և անխարդախ կարագ մըն է։

Լա Քofoզ, Մակնան եղբարց վաճառանիշով, մեծապէս յանձնարարելի է առողջապահական տեսակէտով։ Բոլոր հիւանդանոցներուն մէջ կը գործածուի։ Մակնան եղբարց վաճառանիշով այս իւղը գնուեցէք բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն մօտ, վաճառման կեդրոնատեղի Գալաթիա, Մէէմէտ Ալի փաշա խան՝ Ն. Ս. Բէվէնճիօղլու և Որդի վաճառատունը, Պոլիս՝ Լէմոն Սէմսա, Լիմոնճը լար փողոց, թիւ 53։

75—62 Ընդհ. գործակալ Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեւամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր գիւրութիւններ կ'ընծայուին Հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պատսակ ունին։ Մուտքը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրուելոմամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Գալաթիա, Շաբաղ իսլէյէսի փողոց, Լոյտ Օթրիչէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արաքսէան խանին վերև թիւ 24։ Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄԻՆՋԻ

ՊԱՆՔ ՏԷ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՍԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵՆԴՐՈՆՆԵՐ Է ՍԱԼՈՆԻՔ
ՍՄԻՐՆԻ ԵՒ ԱՅԼ

Գլխաւոր, Կ. Պոլիս. (Գալաթիա և Պերա), Մանչեսթր, Սկիւտարի եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԷ ՍԱԼՕՆԻՔ իր ենթակայ կը գտարտ Դ. Ֆրէյզ, Նորրոգէան Թուրքիոյ Ասիոյ և Յունաստանի կրտարարութիւնքներուն, ինչպէս նաև միւս տեղերը գտնուող գրասենեակներուն փոխանակագիրներ։ Հեշտագոյն հաշիւներ կը բանայ։ Արժէքներու վրայ փոխառութիւններ դիրքեր։ Սովորական հրամանագիրներ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Ամենայն բոլոր հրամանագրերուն ձեւերը, Ձեւերը ու վաճառագիրները կը հանձնուին ի գործ։ Ուսանողներ ի՛նչպէսներ է ուսումնարանի և 3, 6, 9, 12 ամսեան տարբերակներով։ Վերջապէս տեղեկատուութիւն ամէն գործառնութիւններու մասին։ Սաստիկ գիտցեալ պայմաններով։ Ցանց աշ Ստանդարդ Մնուտի մէջ ունի, տարբերակներ։

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱՒ Ի Ի
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։
30 10

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վաղեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ ժամն է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Գալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլօղլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ
Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
75—51

ԴԵՐԶԱԿ
Պ. ՏԻՄՈԹԷՈՍ ԹԱԲԱՍՏԱՊԻ
Բեռա, Բէրէքն բաղաճ, Թիւ 7

Անոնք որ վայելուչ ու ճաշակաւոր զգեստ հագնիլ կ'ուզեն, ուղղակի Թ՚ղ դիմեն, Բեռա, Բէրէքն բաղաճ հաստատուած դերձակ Պ. Տիմոթէի Բարատաքիի, որ զիրենք գոհ պիտի ձգէ ամէն կերպով։ Գիները չափաւոր են։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԷՐԻ
Թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻԻԹԻԼԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԷ ԼԻՕՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՕՍՏՈՒԿՓՈՒԱԴԱՐԶ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՋԵՒՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՆԴՐՕԼԻ ՏԱԿ

Լիոն, Օթել տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնետէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։

Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԷ ՔԱՖԷ

Գալաթիա, Սեհ-Բիհար խան, թիւ 25-26

Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ՖՐԷՅԷՏ ԼԻՈՆԷ, Գալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—16

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՋԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԲԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՂՈՐԴԻ
ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ եկեղեցական նուիրեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիպանսօֆօրիի, պոռնսֆօֆօրիի, հօզօթմիսօֆօրիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ հուլութիւնը, գրիպը պատրաստ ու հինցած ցաւերը, ականջի խմելը ու ականջի, քիթի, բերանի, կոկորդի ու խոշակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տգեղութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը չտեսնէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլալը կ'ապացուցուի։

Վիպի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի հիվանդները (պատէմէք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքով։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, պահէ դարու, Համիտիէ ոիպլի դէմ, Արիկ Իսթիճնան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թաքսիմ, ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վիպեալ աղուեաներ ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—9

ԿԷՏԻԿՆԵՐԸ

Տէքթէրը Խագանիի պաշտօնեաներէն Սրտգը էֆ.ի կողմէ պատրաստուած այս կաթեւոր երկաթորութիւնը, որ կեսիկներու և սեիականութեան իրաւունքի վրայ կը խօսի, Թանկինի տպարանին մէջ հրատարակուած է խնամեալ տպագրութեամբ։ Ուշադիր կերպով յօրինուած այս գրքոյկը, իր օգտակար ու շահեկան բովանդակութեամբ, ջերմագէս յանձնարարելի է ամէն կարգի ընթերցողներու, մասնաւոր կալուածատէրերու, որոնք յանձնս գաղափար չունին կեսիկներու և անոնց մասին գտնուած օրինական տրամադրութիւններուն վրայ։ Սոյն գիրքի վաճառման կեդրոնատեղին է Պապը Ալի Ճատէսի, Գանաթ գրատուն։ Գինն է 10 ղրուշ։ Գաւառներու համար երկու ղ. Թղթատարի ծախք կ'առնուի։ 7—20

ՀՐԱՇԱԼԻ, ԻՏԼԱԼ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ԼԱՄԲԱՐ ՄԸ
„ԿԷՔ ՍԷՇ"

Այս նորահնար լամբարաւառնց հեղուկի կը վառի, բոլորովին չոր կերպով, առանց պատրոյգի ու դժուար մաքրելու։ Դիւրաբեկ չէ և հոտ ու ծուխ չարձակեր, հետեւաբար առողջապահական ալ է։ Ամբողջ տասնչորսնիգ ժամ կը վառի անընդհատ, ժամը առնուազն 2½ փարալի ծախքով։ Լոյսը զօրաւոր, ցարտաեւ ու հանդարտ է։ Եթէ սոյն լամբարը տրչի, թնճիթրեն կը մարի, առանց ոեւէ վնասնց առաջ բերելու։ Լամբարին շինուածքը պարզ, տոկուն ու վայելուչ է։ Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը ծախուի Ֆրիտաս Հասուզ և կոյիպ փաչա ռնկ.եան մօտ, Գալաթիա, Ասսիբուրաքիոնէ Ճէնէրալի խանին մէջ, դատարանին փողոցը, Սելանիկի պանքային տակ գտնուող 19 թիւ վաճառատունը։ Կը բաւէ անգամ մը այցելել այդ վաճառատունը, հաւանելու համար մեր նկարագրած լամբարին։ Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին։
15—2

ՇԱՎՈՒՇՕՂԼԻԻ
Ցիկառի Թուղթը
ԾԽԱԼՈՏ ՄԱՔՍՈՍԱՆ ԿԻՑ
ԹԻՒ 14

Խարխանիշ մարգայով ծանօթ մեր սիկառի թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Ատոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներն կը խնդրուի ծխախոտի մաքսատան կից թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառները, ծխավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը գնեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Միտղները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկառի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարխանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ տպուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան։ 36—18

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլք
MILKMAID BRAND
ԱՇԽԱՐՇԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐ
ՍՆՈՒՆԴ Է

Ամէն աճոնմ որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունինք

ՄԻԼՔՄԷՅԴ ՊՐԷՆԴ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ԳՈՒՅՑ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՆՈՒԱՃԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑԻՐ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՔԱՆ ԶԷԼ ՕԳՏԱԿԱՐ
59—10

Cie Navigation à Vapeur et de Commerce RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՃԻՆ
ԵՒ ՍՈՒՏԻՏՊԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւնքներ

Օրանվ.
Դ. 6/19 Իզմէպլի, Սիմսոպ, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ և Պաթում. կէս գրեթէ առաջ ժամը 10ին։
Դ. 30/12 Օռեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Ե. 30/12 Իզմիր, Պիրէոն և Ազէքսանդրիա. ժամը 10ին։
Ե. 31/13 Օռեսա. ժամը 4ին։
Բ. 2/15 Մէվլանօղլ. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Օռեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Տարտանէլ, Միտիլի, Իզմիր, Քիօս, Հոտոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Գիրեսուի, Հայֆա, Եաֆա, Բեյրութ և Սուխա և Ալէքս. ժամը 4ին։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԻ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
BANQUE RUSSE
Pour le commerce étranger
Հիմնուած՝ 1871ին
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒԲԼԻ
ԱՄՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱՅԱՐԴ ԿԱՊԻՏՈՆԱՏԷՐ ԲԻՒՐՍՊՈՒՐԻ
ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ.—Գալաթիֆէի սակարան, Սենեկա նրտ. պարակ եւ Վասիլի Սպրոցն։
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.—Աքչէլման, Արխանկէլ, Աստրախան, Սարատով, Գաքու, Գալաքօվ, Եկատերինոսլաւ, Էլիզավէթգրատ, Իսմայիլ, Կազան, Բիէֆ, Բօզլօֆ, Խարքով, Բիլիսի, Ռիգա, Սարատոֆ, Սամարա, Սիմֆերօպոլ, Զիտիրօզ, Թիֆլիս, Թուլա, Վէլէֆ, Ուսֆիրկ, Վլատիմիր, Վոլոգդա և Վոսկրէսենսկ։
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԻԱՅԻ ՄԷՋ.—Ակէքսանդրիա (Խէրսօնի մէջ), Գոպրիէց, Եւրաքօրի, Քաքվքա, Նիքօլայ և Սրօլա։
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՄԷՋ.—Լոնտոն, Բարլէ, Ժընէվ և Կ. Պոլիս։
Ռուսական դրամատունը կը գրաւի դրամատան և սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառնութիւններով. նախավճարներ (avance) ապրանքի վրայ և քօմիսիոնով՝ վաճառում ապրանքի։ Ինչ նպաստաւոր պայմաններով վարու կուտայ ամենավաստակելի «Սէյֆ» դրամագլուխներ։ Մնայողական Սնուցի նպաստաւոր տոկոսով։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԳՆԵՑԱԾՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօսֆ Լօքալ տրէն. 108 ղր.
» » » վերցամս. 60 »
Գաւառներու համար տրէն. 108 »
» » » վերցամսեայ 60 »
Արտասահմանի հմր. տարեկան 35 ֆր.
» » վերցամսեայ 20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հաշիւի փոփոխման համար 2 ղրշ.. բաժանիչները անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը տակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանատոյին է։

Ursoliwskr ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՑԱՆՆՆ

"ԱՐԵՒԵԼՔ"ի ԹԵՐԹՕՆ (88)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏՈՒՄԱ
ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ԿՐԻՍԹՕ
Բ.
ՄՈՆԹԷ-ԿՐԻՍԹՕ ԿԱՂՋԻՆ

Դիշերը վրայ հասաւ. իրիկուան ժամը տասնին ցամաքին մօտեցան. Ժէօֆ-Ամէլի առաջինը եղած էր ժամադրութեան վայրը հանդիպելու մէջ։

Տանթէս, որ երեք տարի առաջ, ազատութեան միայն կը ցանկար, բան բաւականին աղտոտութեան չտիրացած, արդէն իսկ հարստութեան կը տենչար, յանցանքը Տանթէսինը չէր, այլ Աստուծոյ, որ մարդուն զօրութիւնը սահմանափակելով, անհուն տենչանքներ դրած է անոր մէջ։ Սակայն, երկու ապառաժներու միջեւ կորուած ճամբու մը վրայ, հեղեղի մը փորած արահետէն յառաջանալով, ուր հաւանաբար ոտք դրած չէր ո՛չ մէկ մարդկային էակ, Տանթէս մօտեցած էր այն տեղին, զոր քարայրներուն տեղը ըլլալ կ'ենթադրէր։ Ծովեզերքին հետեւելով և ամենափոքր առարկաները մեծ ուշադրութեամբ քննելով, իրեն այնպէս թուեցաւ որ կարգ մը ժայռերու վրայ պեղումներ կատարուած էին մարդկային ձեռքով։

Ժամանակը, որ բոլոր ֆիզիքական բաները կը ծածկէ մամուռի վերարկուով մը, ինչպէս բարոյական բաներն ալ՝ մոռացման վերարկուով, կարծես յարգած էր կանուորապէս գծուած այդ նշանները, հաւանաբար հետք մը ցոյց տալու համար, սակայն այդ նշանները մերթ ընդ մերթ կ'անհետանային մրտենիներու թաւուքին ներքեւ, որոնք ծաղիկներով բեռնաւորուած խոշոր փունջերով կը փթթէին, և կամ մակաբոյծ քարաքոսներու տակ անհերեւոյթ կ'ըլլային։ Այն ատեն Տանթէս կը պարտաւորուէր ճիւղերը կամ մամուռները վար առնելու, այն որոշիչ նշանները երեւան հանելու համար, որոնք միւս լարիւրինթոսը կ'առաջնորդէին։

Մնաց որ, այդ նշանները յոյս ներշնչած էին Լոմօնի։ Ինչո՞ւ համար կարտինալը չըլլար այդ հետքերուն հեղինակը, որպէս զի անոնք իրր առաջնորդ ծառայէին իր ազգականին, աղէտ մը պատահելու պարագային, զոր կատարելապէս չէր կանխատեսած։ Այդ մենաւոր վայրը չատ լաւ կը յարմարէր գտած մը պահել ուզող մարդու մը։ Միայն թէ այդ ճշգրիտ նշանները ուրիշներու ալ ուշադրութիւնը չէ՞ր գրաւած, և մոռալ հրաշալիքներով լեցուն կղզին հաւատարմօրէն պահած չէր իր փառաւոր գաղտնիքը։

Սակայն նաւանգիստէն վախսուն քայլ հեռու, Լոմօնի այնպէս թուեցաւ որ փորուածքները չէին շարունակուեր ալ։ Տանթէս իր ընկերներուն կողմէ չէր տեսնուեր, գնտին խորաւորութիւններուն պատճառաւ։ Այդ հետքերը կ'առաջնորդէին դէպի խոշոր ու կլոր ժայռ մը, որ հաստատ խարխսի մը վրայ կը գտնուէր։ Լոմօն կը խորհէր որ փոխանակ վերջը հասած ըլլալու, մեկնակէտին առջեւ էր թերեւս. ուստի եռ դարձաւ։

Այդ միջոցին ընկերները կը պատրաստէին ճաշը, ջուր կը բերէին ակէն, հաց ու պտուղ կը փոխադրէին և ուլը կ'եփէին։ Ճիշդ այն պահուն երբ շամփուրին վրայէն կը հանէին ուլը, Լոմօնը նշմարեցին, որ քարայծամի մը պէս յանդուգն, ժայռէ ժայռ կը ցատկէր. ընկերները հրազէն պարպեցին, ազդանշանը տալու համար։ Որսորդ Լոմօն իսկոյն փոխեց իր ուղղութիւնը և վազելով դարձաւ ընկերներուն մօտ։ Բայց այն պահուն երբ նաւաստիները կը դիտէին Լոմօնի տեսակ մը վազքը, յանդուգն ճարտարութիւն մը նկատելով զայն, կարծես անոնց վախը արշաւացնելու համար, որսորդին ոտքը սահեցաւ. ու տեսան որ Լոմօն ժայռի մը գագաթը կը դանդաղէր և ճիչ մը արձակելով կ'անհետանար։

Ամենքն ալ մէկ խոյանքով առաջ նետուեցան, որովհետեւ ամենքն ալ կը սիրէին Լոմօնը, հակառակ իր գերազանցութեան. սակայն ժաքօբօ առաջին անգամ հասաւ Լոմօնի մօտ։

Ժաքօբօ արիւնոտ և զգայազրկ վիճակի մէջ գտաւ Տանթէսը, տասը-տասերկու ոտք բարձրութենէ մը վար գլորած ըլլալու էր ան։ Քանի մը կաթիլ շաքարօղի լեցուցին անոր բերանէն վար, և այդ դարմանը, որ այնքան ազդեցութիւն գործած էր իր վրայ, առաջուան պէս այս անգամ ալ միեւնոյն բարերար արդիւնքը առաջ բերաւ։

Լոմօն աչքերը բացաւ, ծունգին վրայ սաստիկ ցաւ մը զգաց և մեծ ծանրութիւն մը գլխուն մէջ և անառակելի խոցուածքներ՝ մէջքին վրայ։ Նաւաստիները ուզեցին մինչեւ ծովափ տանիլ զայն. երբ ձեռքերին վիրաւորին վրայ դրին, Լոմօն հեծեծանքով յայտարարեց թէ բնաւ ուժ չունէր այդ տեղափոխութեան դիմանալու։

Բնականաբար Տանթէս չէր կրնար մասնակցիլ ճաշին. բայց անիկա պահանջեց որ իր ընկերները գառնան տեղերին, քանի որ անոնք ոեւէ պատճառ չունէին դադրելու։ Գալով իրեն, Տանթէս յայտարարեց թէ քիչ մը հանգիստի պէտք ունէր, և իր ընկերները, դարձին, ցանկալի աւելի մեղմացած պիտի գտնէին։

Նաւաստիները չհակառակեցան. միայն որ՝ անոնք անօթի էին և խորոված ուլի հոտը մինչեւ քիթերուն կը հասնէր. ինչու մարդիկ չատ կարեւորութիւն չեն ընծայեր քաղաքական ձեւերու։

Մէկ ժամ յետոյ վերադարձան. անոնք Լոմօն տասը քայլի չափ տեղ քաշուած էր՝ մամռապատ ժայռի մը ետեւը նստելու համար։

Բայց փոխանակ մեղմանալու, Տանթէսի ցաւերը աւելի տասակացած ալ կը թուէին։ Մերկ նաւաստիները, որ առուն մեկնած էր, իր նաւուն ապրանքները փոխադրելու համար Բիլմանիէի Ֆրանսայի սահմանագիտիներուն վրայ, Նիսի և Ֆրէժուսի միջեւ, պնդեց որ Տանթէս փորձէ ոտքի ելլելու։ Լոմօն ցերեկ մարդկային ջանքեր ըրաւ, այդ հրամանին պատասխանելու համար, բայց ամէն անգամ որ ձիգ մը ընէր՝ վար կ'ինար ցնծագին ու տժգունած։

(Շարունակելի)